Влада - Радам!

Голос України

ГАЗЕТА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

№ 161 (1911) ♦ Субота, 22 серпня 1998 року ♦ Ціна договірна

З Днем незалежності!

За синєє небо, За жовте колосся Боротися треба...

Упродовж семи років встигли пожовкнути сторінки газетної підшивки за 1991-й. Встигла й новітня історія нашої держави оброста нашаруваннями, що додають гіркоти. І за ці роки рядки, винесені у заголовок, набули звучання з наголосом на слові «боротися». Сім років тому здавалося, як матимемо прапор — небо і колос, — ніщо й ніхто не завадить народу українському відчути свою силу і здобути волю.

З тих пожовклих серпневих сторінок газети дихає історія. Усе, як було тоді, усе, про що сперечалися народні обранці, ухвалюючи доленосні постанови і сам Акт проголошення незалежності України. І, коли прочитаєте витяги зі стенограми позачергової сесії Верховної Ради, тоді ще УРСР, мабуть, зробите для себе принаймні два відкриття: загроза для України була не мильною бульбашкою, і депутати знайшли в собі мужність бути справжніми народними захисниками.

(Закінчення на 2-й стор.).

Скарби, про які вже не маримо

7

Наша ракета хоч сьогодні готова до польоту

8

Селекція на узбіччі

11

Порадіймо разом

З пошти

Нашій Україні сім років. Хочу привітати всіх, хто радів з її перших самостійних кроків. Багатьом нині несолодко живеться, але згадайте перші роки радянської влади. Яке тоді було ставлення до старих? А хіба можна було давати волю своїм почуттям і говорити те, про що думав? Тож не будемо сперечатися, у нашій старості і бідах незалежність не винна. І не чекайте з нагоди свята нагород «За виживання». Порадійте цьому світлому святу — і на душі стане чистіше. Задумайтесь. Україна житиме й далі, вона ще молода. А українці завжди були здібними до навчання, наполегливими в праці, піклувалися про слабших. Енергійніше просуваїся вперед нині, може, заважає те, що ми надто нетерплячі. Думаю, це з часом минеться.

Н. НОВОХАЦЬКА,
ветеран праці.

Козацьке
Звенигородського району
Черкаської області.

Сусід сусіда сповістить

Президенти України і Росії Леонід Кучма і Борис Єльцин у тривалій телефонній розмові обмінялися думками про ситуацію, що склалася у зв'язку з фінансовими кризами світового і регіонального рівнів. Глави держав відзначили необхідність координації зусиль з локалізації цих небезпечних явищ, проведення спільних консультацій, своєчасного інформування сторін про проблеми, які можуть зачіпати інтереси національних економік. Урядам України і РФ доручено опрацювати механізми оперативної взаємодії в умовах виникнення економічних загроз.

Під час розмови обговорювалися й інші питання українсько-російського співробітництва.

«Золото» та рекорд — до свята

Другу золоту медаль виборола збірна України на чемпіонаті Європи з легкої атлетики в Будапешті. І знову — у штовханні ядра. Харків'янка Віта Павлиш штовхнула золотий для нашої команди снаряд на 21 м 69 см. Це новий рекорд чемпіонатів Європи та України.

Вітаємо, Віто!

Що скаже Лугар?

Сьогодні в Україну з дводенним візитом прибуває старший член комітетів із закордонних справ, питань розвідки та сільського господарства сенату США Річард Лугар. Саме той Лугар — один з авторів «закону Нанна—Лугара» про фінансову підтримку США держав, які здійснюють програму ядерного роззброєння. Саме той Лугар, згадуючи якого в Україні ще довго кусатимуть собі лікті. Бо, роззброївшись, ми одержали фінансів саме стільки, скільки потрібно, щоб знищити стратегічні ядерні озброєння: 590 млн. доларів.

Нині Київ чекає від Вашингтона допомоги у відродженні та збереженні військово-промислового потенціалу.

Під час зустрічей, очевидно, йтиметься про технологічну участь американських фірм в утилізації і виведенні з бойових позицій українських ракет.

У неділю планово першу таку зустріч з Річардом Лугаром. У ній мають узяти участь голови комітетів Верховної Ради — з питань аграрної політики та земельних відносин Олександр Мороз, з питань національної безпеки і оборони Георгій Крючков, Надзвичайний і Повноважний Посол США в Україні Стівен Пайфер.

P.S.

○ В Україні налічується близько 105 тис. підприємств, які заборгували до бюджетів усіх рівнів понад 8 млрд. грн.

○ В Алупкінському лісництві (Крим) згоріло 2,5 га лісу.

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

Про нагородження відзнакою Президента України «Орден князя Ярослава Мудрого»

За видатні особисті заслуги перед Українською державою в галузі державного будівництва, значний внесок у розвиток законодавчої бази України та з нагоди 7-ї річниці незалежності України **постановляю:**

Нагородити відзнакою Президента України «Орден князя Ярослава Мудрого» V ступеня Голову Комітету Верховної Ради України з питань аграрної політики та земельних відносин **МОРОЗА Олександра Олександровича.**

Президент України Л. КУЧМА.

м. Київ, 19 серпня 1998 року.
№ 899/98.

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

Про нагородження відзнакою Президента України «Орден князя Ярослава Мудрого»

За визначні особисті заслуги перед Українською державою в розвитку медичної науки, плідну науково-педагогічну і громадську діяльність та з нагоди 7-ї річниці незалежності України **постановляю:**

Нагородити відзнакою Президента України «Орден князя Ярослава Мудрого» V ступеня директора Інституту терапії АМН України, академіка НАН України і АМН України **МАЛУ Любов Трохимівну,** м. Харків.

Президент України Л. КУЧМА.

м. Київ, 19 серпня 1998 року.
№ 898/98.

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

Про нагородження відзнакою Президента України «Орден князя Ярослава Мудрого»

За визначні особисті заслуги перед Українською державою у розвитку науки, створенні техніки космічного призначення та з нагоди 7-ї річниці незалежності України **постановляю:**

Нагородити відзнакою Президента України «Орден князя Ярослава Мудрого» IV ступеня директора Інституту технічної механіки НАН України, голову Придніпровського наукового центру НАН України, доктора технічних наук, академіка НАН України **ПИЛИПЕНКА Віктора Васильовича,** м. Дніпропетровськ.

Президент України Л. КУЧМА.

м. Київ, 19 серпня 1998 року.
№ 897/98.

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

Про нагородження відзнакою Президента України — орденом «За мужність»

За мужність і героїзм, виявлені під час одиночного навколосвітнього плавання на вітрильній яхті, **постановляю:**

Нагородити відзнакою Президента України — орденом «За мужність» II ступеня **КИРИЧЕНКА Івана Георгійовича** — директора приватного підприємства «Торговий дім «Мортрейд», м. Маріуполь, Донецька область.

Президент України Л. КУЧМА.

м. Київ, 19 серпня 1998 року.
№ 896/98.

***

Указом Президента України від 19 серпня 1998 року з нагоди 7-ї річниці незалежності України також відзначено нагородами групу працівників підприємств, установ і організацій за вагомий особистий внесок у становлення української державності, заслуги в соціально-економічному, науково-технічному і культурному розвиткові України.

Нагород удостоєні державні діячі, народні депутати України, авторитетні керівники—організатори виробництва, робітники, трудівники села, відомі вчені, економісти, бізнесмени, працівники охорони здоров'я, освіти, культури, служби послуг, які своєю самовідданою працею і творчістю роблять вагомий внесок у зміцнення економічного і наукового потенціалу України, піднесення її ролі у світі, примноження культурних надбань.

Їхні заслуги вшановано відзнаками Президента України — орденами «За заслуги» II і III ступенів, орденом Богдана Хмельницького III ступеня, орденом княгині Ольги III ступеня та почесними званнями України. Зокрема, серед нагороджених орденом «За заслуги» II ступеня — голова правління акціонерного товариства «Мотор Січ» Богуслаєв В'ячеслав Олександрович (м. Запоріжжя), радник дирекції Радіоастрономічного інституту НАН України академік Брауде Семен Якович (м. Харків), композитор Колесса Микола Філаретович (м. Львів), директор Інституту фізики напівпровідників академік Свєчніков Сергій Васильович (м. Київ), старший майстер комбінату «Криворіжсталь» Сінченко Григорій Михайлович, ректор Київського національного університету імені Тараса Шевченка академік Скопенко Віктор Васильович, генеральний директор виробничого об'єднання «Зоря» Холявко Володимир Андрійович (м. Миколаїв) та інші.

Висока оцінка заслуг нагороджених є виявом шани і поваги держави до громадян, які наполегливо, крок за кроком утверджують свою Вітчизну трудовими, творчими здобутками.

Юліана ШЕВЧУК, «Голос України»

«Ноу-хау» виборчого сита

Перевибори до парламенту 16 серпня пройшли чіткіше з боку організаторів, байдужіше з боку виборців, але жорсткіше з боку претендентів. Конкурентна боротьба, окрім «традиційних» виборних жанрів, як-то підпал автомобіля претендента від ПСПУ в Запорізькій області, замах у Києві на керівника виборчого штабу Юрія Оробця, побиття його суперника Андрія Альошина тощо, набула дещо пікантніших і витонченіших «ноу-хау».

Як, скажімо, висування «двійників». У Запорізькій області (округ № 82) найбільші шанси перемогти мали комуніст Анатолій Мороз і підприємець Олександр Бондаренко. Але ось на борцівську арену виходить якась Ольга Бондаренко, одного прізвища з претендентом, ініціали якої українською повністю збігаються із його ініціалами. Вона відібрала у свого тезки більш як тисячу голосів. У результаті з перевагою понад сотню голосів переміг комуніст Мороз.

У Слов'янському виборчому окрузі № 58 на Донеччині балотувалися двоє однофамільців одного з основних претендентів — генерального директора корпорації «Украгропродукт» безпартійного Олександра Лещинського, котрий набрав найбільше голосів у цьому окрузі на минулих, визнаних недійсними, виборах. В останній момент «двійники» свої кандидатури зняли, зізнавшися, що просто... хотіли трохи підзаробити на виборах. Лещинський таки переміг. Це й дало привід деяким спостерігачам припустити, що передвиборний скандал був хитрістю самого кандидата, якого, кажуть, підтримує місцева влада.

На 221-му виборчому окрузі в Києві зіткнулися, як хтось сказав, принципи і гроші. Не випадково перемога в майже 2 тисячі голосів екс-депутата, закоренілого опонента Президента, члена виборчого об'єднання «Ми» Юрія Оробця над керівником проекту студії «1+1», членом Партії зелених Андрієм Альошиним, кажуть, угодного владі, взагалі забуксувала весь процес підбиття підсумків виборів. Спочатку зламався комп'ютер. Потім стали надходити сигнали про фальсифікацію, порушення під час голосування, підробні бюлетені тощо. Окружна виборча комісія вирішила перевірити 85 мішків бюлетенів із усіх виборчих дільниць, виявила близько 1000 «фальшивок» на підтримку і А. Альошина, і Ю. Оробця (і керівника «Укррічфлоту» Миколи Славова, котрий залишився позаду) і визнала повторні вибори в цьому окрузі недійсними. Однак передвиборний штаб Ю. Оробця не погоджується з рішенням окружної комісії. Він має намір звернутися до Центрвиборчкому з вимогою перевірити всі дільниці, щоб з'ясувати, чи справді була фальсифікація в ході голосування, чи «підтасування» було вже після того, як мішки з бюлетенями перевозили до окружної комісії. Юрій Оробець домагатиметься визнання виборів дійсними і вимагатиме притягнення до кримінальної відповідальності винних.

У Миколаївському окрузі № 129 бачили, як до однієї виборчої дільниці стройовим кроком привели загін солдатів, яким спочатку дозволили трохи позагорати на сонечку, а потім, в обхід урн, повели назад до казарм. Надходили повідомлення і про люб'язні остограмлення в день виборів із портретиком кандидата на додачу, і про ввічливе виставлення телевізійників. У цьому окрузі з другого разу вдалося перемогти члену НДП Сергію Сопруну, президенту «Інтех-МБ». Тепер з нього належить відомому ректорові й не менш відомому співаку Михайлові Поплавському, котрий зняв на його користь свою кандидатуру.

Повторні вибори 16 серпня ще не були останнім колом виборчого марафону. Не виключено (це прогнозує і голова Центрвиборчкому Михайло Рябець), що і за їх результатами попереду — нова судова тяганина. А це — непогане «сито» для небажаних декому обранців.

Фото Юрія ВЕНГЕРЕША.

Анатолій МАРЦИНОВСЬКИЙ, «Голос України»

Клінтон знову здивував світ

ЛИШЕ за кілька днів після безпрецедентного публічного зізнання в подружній зраді Президент США Білл Клінтон здійснив ще один сенсаційний вчинок: наказав своїм військам бомбардувати «бази терористів» у Судані та Афганістані. За твердженням американських офіційних джерел, по цілях було випущено від 75 до 100 крилатих ракет «Томагавк». Оце, за словами представників Білого дому, і була їхня відповідь міжнародному тероризму на вибухи біля американських посольств у Кенії і Танзанії.

У столиці Судану Хартумі зруйновано фармацевтичну фабрику, «запідозрену» американцями у виробництві хімічної зброї. Є загиблі й поранені. Учора в місті відбувалися велелюдні антиамериканські демонстрації і спалювання американських прапорів. Президент країни Омар аль-Башир заявив, що залишає за собою право звернутися зі скаргою на дії США до Ради Безпеки ООН, а твердження адміністрації Клінтона про «нефармацевтичне» призначення фабрики він назвав «брехнею», покликаною «приховати недоліки, пов'язані із захистом американських посольств і громадян за кордоном».

Хоч як дивно, але із засудженням американських ударів по «терористичних базах» у районах, контрольованих афганськими талібами, виступили представники антиталібівської опозиції, які досі вважаються офіційними керівниками Ісламської Держави Афганістан. У заяві їхнього МЗС сказано, що «благородна боротьба проти тероризму має здійснюватися так, щоб ніхто у світі не наражав на небезпеку суверенітет, національну цілісність держав та життя мирних громадян».

Американська акція не до вподоби також і Росії, про що заявило її МЗС. Зате звичною безоціночною заявою відбувся Генеральний секретар ООН Кофі Аннан, якого повідомили про бомбардування через кілька хвилин після його здійснення.

Що ж, зовнішньополітичні кроки США стають дедалі непередбачуванішими й орієнтованими на силові методи розв'язання проблем. Втім, можна провести цікаву паралель. У лютому, коли був черговий спалах скандалу довкола відносин президента Клінтона і Моніки Левінськи, США стояли лише за півкроку від того, щоб бомбардувати Ірак. Нині ж одразу після зізнання глави Білого дому в «негідній поведінці», ракети полетіли на Судан та Афганістан...

Олександр КУМЕЙКО, «Голос України»

Кажуть, виняток з правил

Прокурора Херсонської області Л. Кафтанова та його першого заступника Ф. Якубу усунуто від виконання обов'язків через невідповідність обійманим посадам. Таке рішення ухвалено на засіданні колегії Генеральної прокуратури України, що відбулося позавчора.

Підстави — результати нещодавньої перевірки органів прокуратури Херсонської області спеціальною комісією на чолі з першим заступником Генерального прокурора України О. Колінько. Під час перевірки було виявлено грубі порушення Закону України «Про прокуратуру», інших нормативних актів, що регулюють діяльність органів прокуратури, низький рівень слідства, незадовільну організаційну роботу, формальний характер перевірок, що їх здійснювали органи прокуратури тощо. У звіті комісії йшлося й про конкретні факти зловживання службовим становищем, зокрема під час вирішення квартирного питання, в тому числі за рахунок коштів прокуратури.

Сам Л. Кафтанов на засіданні колегії не був присутній, як у нас уже стало звичним у подібних випадках, через хворобу, серйозність якої викликала глибокі сумніви у Генерального прокурора України М. Потебенька. Колегія ухвалила рішення про призначення в. о. прокурора Херсонської області на час хвороби Л. Кафтанова, якому відразу по видужанні доведеться зустрітися з Генпрокурором України.

Гострій критиці з боку членів комісії і Генпрокурора було піддано колегію та координаційну раду прокуратури Херсонської області. Зокрема, зазначалося, що робота цих органів має формальний характер, бо відсутні рішення з актуальних питань, конкретні висновки, пропозиції.

Розпочавши реорганізацію органів прокуратури з центрального апарату — Генеральної прокуратури, М. Потебенько послідовно «добирається» і до нижчих ланок. На думку промовців, керівництво Херсонської облпрокуратури — виняток з правил, а не сумна закономірність.

Прокурор Києва попереджає

Всеукраїнська організація «Союз. Чорнобиль. Україна» виявила бажання провести 24 серпня цього року мітинг на Європейській площі столиці, а затим пройти колоною по центральній вулиці — Хрещатику.

Київська міська державна адміністрація звернулася з позовом до Старокиївського районного суду скасувати проведення цієї акції. Суд задовольнив вимоги міськдержадміністрації.

Проте президент всеукраїнської організації «Союз. Чорнобиль. Україна» Юрій Андреєв заявив, що, незважаючи на рішення суду, вони не відмовляються від своїх намірів.

У зв'язку з цим прокурор м. Києва М. Гарник у розповсюдженому зверненні попередив, що намагання всеукраїнської організації «Союз. Чорнобиль. Україна» провести заборонену акцію буде розцінене органами прокуратури як грубе порушення чинного законодавства, що матиме після себе відповідні наслідки.

«Коли в людини є народ, тоді вона уже людина»

Батьківщину не вибирають. Та народ робить вибір, бо хоче бути вільним. 24 серпня 1991 року ми зробили свій вибір, а 1 грудня того ж року підтвердили своє прагнення Всеукраїнським референдумом.

Сьогодні слово — народним депутатам України дванадцятого і нинішнього скликань Верховної Ради, безпосереднім учасникам проголошення незалежності України.

І досі на початку шляху

Олександр МОРОЗ, фракція «Лівий центр»:

— Що далі час віддаляє нас від 24 серпня 1991 року, то більше свідків і тлумачників цієї події з'являється у суспільстві. І це не дивно, бо таке людське єство, така логіка розвитку суспільного життя.

Насамперед зазначу, що цій даті передував майже тиждень напружених політичних подій, пов'язаних з так званим "ГКЧП". Усі розуміли, що це — фальшива гра. І найприкріше те, що джерелом цієї фальші був тодішній президент і генсек Михайло Горбачов. Усе по суті зводилося до, так би мовити, царських ігор, які йшли від Центру.

Отож треба було вберегти насамперед демократію від тих «ігор», від тої фальші. А для цього і треба було зробити рішучий крок від Центру. Це ті причини, які стали джерелом єдності депутатів різних політичних поглядів.

Ці події можна тлумачити по-різному, але років через 20 стане зрозуміло, що і прийняття Декларації про державний суверенітет, і Акта проголошення незалежності мали одну логіку розвитку. Прикро, що незалежність здобуто на фальші. Незалежність могла постати без неї, без травмування господарських зв'язків. Бо те, що твориться на неправді, добра не дає. А тому завдання для нинішніх керівників — будувати державу, а не гратися в антураж...

... Перший варіант Акта був готовий уночі. Згодом його доопрацювала робоча група, до якої входив і я. Власне, саме мені вдалося переконати Дмитра Павличка, щоб у цьому документі не робити реверанси в бік одного з керівників Росії, а акт мав юридичну силу.

Насамкінець зауважу: здобувши незалежність у 1991 році, ми й досі перебуваємо на початку шляху будівництва держави. І про це також варто пам'ятати всім.

Отож не дивно, що ставлення до ідеї незалежності України було різне. І, напевне, всі пам'ятають, які дискусії спалахували в залі під куполом. Щоправда, 24 серпня, попри розбіжність у політичних поглядах, ми доволі швидко прийняли Акт про незалежність України. І не тільки швидко, а й майже одностайно. Здається, один чи два депутати проголосували у той момент проти.

Але треба зауважити, що порив у багатьох колег був єдиний: вони хотіли добра своєму народові і Батьківщині. Недаремно на очах — я був свідком цього — з'явилися сльози щастя і сподівання.

Сьогодні важко пригадати, хто був ініціатором проголошення Акта. Переконаний: це була не одна людина. Власне, до цього підштовхував розвиток політичних подій. До речі, про це постійно йшла мова під час консультацій тодішнього Голови Верховної Ради Леоніда Кравчука з групами депутатів, окремими народними обранцями, попри їхню політичну заангажованість.

Напевне, саме тому депутатів не треба було довго переконувати для результативного голосування.

Не всі розуміли, що відбувається

Олександр ЧАРОДЄЄВ, фракція ПСПУ:

— Ми щойно повернулися з відпочинку із санаторію «Дніпро» і розуміли не все, що відбувалося. Окрім того, так збіглося, що 24 серпня — мій день народження, тому настрій був дещо інший, ніж у решти депутатів.

Путч ми не сприйняли, а точніше — сприйняли як фарс, тому було трохи дивно спостерігати за тим, що відбувалося у фойє Верховної Ради. Зокрема, чимало тодішніх партійних функціонерів гарячково виходили з КПУ. На відміну від них я вийшов з партії ще на початку 1990 року.

Саме прийняття Акта про незалежність пройшло непомітно, адже він не фіксував виходу з СРСР. Хоча на той момент мене непокоїли чотири питання, які я зміг порушити на сесії лише 2 вересня. Зокрема, зостаємося ми в СРСР чи ні, якою буде держава — унітарною чи федеративною, чи буде запроваджено двомовність, прийнято об'єднавчу символіку Запорозької Січі.

На жаль, мені того дня виступити не вдалося, хоча я і просив слова. Проте лунали голоси тверезомислячих депутатів. Так, Альберт Корнєєв вважав, що голосувати за Акт, а тим більше виносити його на референдум, не можна, бо він містить нечіткі формулювання.

Я вийшов із будинку Верховної Ради о 22-й годині. Довкола стояли натовпи рухівців, які щось кричали, а замість слів подяки погрожували, вели себе неадекватно до ситуації. У мене склалося враження: вони ще не розуміли, що відбулося того дня.

Водночас мушу сказати, що частина депутатів добре знала про ці події, готувалася до них.

...З'явилися сльози щастя і сподівання

Валерій ЧЕРЕП, фракція СДПУ (о):

— Насамперед зазначу, що це був непростий час, і ми приймали непрості рішення. Майже 80 відсотків тодішніх депутатів перебували в лавах комуністичної партії. Окрім того, обирали нас у різних регіонах, а тому кожен відстоював точку зору своїх виборців.

Автор незалежності — народ

В'ячеслав ЧОРНОВІЛ, фракція НРУ:

— Насамперед хотів би звернути увагу на те, що не було б 19 серпня, то 24 серпня не проголосили б незалежність. Найпевніше, Україна вийшла б зі складу СРСР через рік.

Львівська обласна рада, яку я тоді очолював, перша зробила заяву, де «ГКЧП» ми назвали антидержавним, антиконституційним переворотом. Згодом нас підтримала Донецька міська рада. У заяві ми вимагали від Леоніда Кравчука рішучих дій.

Та оскільки у Львові діяв комітет громадянського порятунку, вже 21-го ми закрили Шевченківський райком КПУ, а 22-го — і обком партії, де знайшли шифр, за допомогою якого прочитали шифрограму за підписом Станіслава Гуренка про підтримку дій «ГКЧП». Цю шифрограму я згодом віддав Леоніду Кравчуку. Переконаний, що саме вона змусила комуністів проголосувати за Акт проголошення незалежності.

Так склалося, що 19 серпня я був у Запоріжжі на фестивалі «Червона рута». Коли надійшла звістка про путч, то я сказав, що це несерйозно. Бо передусім у таких випадках інтернують подібних до мене. Так, зокрема, було у Польщі.

Я одразу вилетів до Києва. У Спілці письменників засідав Народний рух. Ми організовували людей, виводили на мітинги, тиснули на Кравчука і Президію з вимогою скликати сесію. Саме тоді народилась ідея Акта. Я не пам'ятаю, хто перший її подав. Над Актом працювала Народна рада. Звичайно, значна роль належить Дмитру Павличку, який мав доступ до Кравчука, бо з ним приятелював.

На мій погляд, було допущено помилки, коли ми не розпустили після проголошення незалежності Верховну Раду і не провели взимку чи навесні нові вибори. Якби це зробили, ми виконали б другий етап української революції. І не довелося б тоді Леоніду Кравчуку, який став Президентом, постійно маневрувати, і вдалося б провести реформи, подібні до чеських, польських, прибалтійських. А так, можна сказати, ми отримали тліючі реформи...

Автором Акта проголошення незалежності все-таки вважаю народ.

Замість волі — залежність

Олег ПАНАСОВСЬКИЙ, фракція КПУ:

— Я вважаю, що замість незалежності ми отримали залежність. Насамперед економічну. А тому не можу говорити про те, що запам'яталося найбільше, — соромно перед виборцями. Людей доведено до крайньої межі нужди і відчаю. Я вже не кажу про те, що буде взимку. Тому говорити про День незалежності, а тим більше пригадувати 24 серпня 1991 року не хочу і не буду.

Це була єдина можливість

Олександр ЄМЕЦЬ, фракція НДП:

— 24 серпня я зустрів у Москві. Нас з Іваном Драчем Народна рада відрядила у столицю Росії на похорон трьох захисників їхнього «Білого дому», які загинули під час спроби штурму цитаделі оборонців демократії. Однак про перебіг подій у сесійному залі знали добре, бо регулярно телефонували до Києва то з готелю, то від наших друзів.

Напередодні вночі штаб Народної ради розробив план і підготував проект Акта про незалежність. Основну роль у його підготовці відіграли Левко Лук'яненко та Іван Драч. Передбачали різні варіанти своєї поведінки під час сесії. Ми знали, що нас підтримував тодішній Голова Верховної Ради Леонід Кравчук. Адже ще під час путчу представники демократичних сил зустрічалися з ним і обговорювали всі деталі, а також планували деякі свої кроки.

Щоправда, треба зауважити, що єдності не було і в наших лавах. Частина депутатів з демократичного крила категорично заперечувала проти прийняття Акта. Вони вважали, що насамперед з допомогою Бориса Єльцина треба провести декомунізацію України. Час показав, що вони помилилися: того дня, по суті, була єдина можливість проголосити незалежність, бо потім навряд чи вдалося б це зробити...

А Москва на проголошення Акта про незалежність не відреагувала, точніше — сприйняла несерйозно. Лише після нашого референдуму 1 грудня вона почала замислюватися над тим, що відбулося.

Інтерв'ю провів Володимир КОРОЛЮК.

Із заяви Президії Верховної Ради Української РСР

«Президія Верховної Ради Української РСР відзначає, що повний аналіз і оцінки ситуації, що склалася після утворення Державного комітету по надзвичайному стану в СРСР, буде зроблено Верховною Радою Української РСР після рішень позачергової сесії Верховної Ради СРСР. До рішення сесії Верховної Ради Української РСР з цього питання положення постанов Державного комітету по надзвичайному стану в СРСР не мають юридичної сили на території України».

Постанова Президії Верховної Ради Української РСР підписана Головою ВР Української РСР Л. Кравчуком 20 серпня 1991 р.

Голова ВР Української РСР Леонід Кравчук:

«Сьогодні на мітингах і в цьому залі звучить немало звинувачень на адресу Президії за зволікання з прийняттям цієї заяви за надто м'яку оцінку тих подій. Так, ми запізнилися, з позицій сьогоднішнього дня вона дійсно м'яка. Але позиція, хоч і без міцних слів, все ж таки там є. Ми визнали, що рішення комітету не мають сили на Україні, і це чули всі люди. Ми не змогли скинути з своїх плечей тягар тієї далеко не оперетковї, а зовсім реальної загрози, що нависла над Україною і в будь-який момент могла страшним бронюваним молотом ударити по республіці».

(Із стенограми доповіді на позачерговій сесії ВР України 24 серпня 1991 року)

«Я ще раз підкреслюю, що ми мали сподівання лише на підтримку народу. Але давайте будемо відвертими. Сьогодні люди діють не так, як вони діяли 19 серпня. А вранці 19 серпня ми загалом не знали, як вони будуть діяти, тому що люди налякані роками тоталітарного режиму і знають, що це таке, коли здійснюється переворот. Ми робили все для того, щоб не був введений надзвичайний стан і щоб не було жертв, не пролилась невинна кров»

(Із стенограми доповіді на позачерговій сесії ВР України 24 серпня 1991 року)

У номер

● *Київ*

Віхи нашої історії

Місяць триватиме у Державній історичній бібліотеці України, що на території Києво-Печерської лаври, книжкова виставка під назвою «Незалежність України: віхи історії», відкриття якої відбулося днями. Експозиція представлена трьома розділами: «Етапи незалежності України», «Незалежна Україна у світовому розвитку», «Історичне значення незалежності України». Вони дають змогу відвідувачам ознайомитися із стародруками, рідкісними та цінними книгами, прижиттєвими виданнями істориків минулого, сучасними науковими працями та монографіями з історії України, різноманітними періодичними виданнями. А саме: «Історією Слобідської України» Д. Багалія, «Описанієм Украйны» Боплана, «Українською Центральною радою й її Універсалом» М. Грушевського. На виставці представлено й сучасні видання українських науковців, які розкривають проблеми формування, еволюції та реалізації української державної ідеї, розповідають про створення української козацької держави, подають наукові дослідження історії і сучасних процесів на теренах України.

● *Чернігів*

«День України» сільського масштабу

Сьомій річниці незалежності України присвятили свято «День України» жителі села Орлівки Куликівського району. На сільському майдані грав військовий оркестр, було вшановано ветеранів війни, праці, трударів. Свої спортивні здібності показали гості — воїни Північного оперативного командування, Чернігівського загону прикордонного контролю, спортсмени оборонного товариства.

Глобус України — жарт з часткою здорової самоіронії

Ганна РОМАНЦОВА, «Голос України»

***ТРИВАЛИЙ** час Україна залишалася для іноземних туристів такою собі «terra incognita», загубленою на просторах «великої і неподільної». Якщо чиясь авантюрна вдача і кликала до подорожей невідомими землями, то допитливий іноземець одразу наражався на проблему: де у Франції чи в Німеччині узяти атлас України? Та навіть коли ціною титанічних зусиль йому вдавалося дістати мапу, на бідного туриста чекало чергове розчарування: усі наші карти безсоромно брехали.*

За словами директора столичного науково-виробничого підприємства «Картографія» Ростислава Сосси, туристична мапа вважалася «знахідкою для шпигуна», тому в інтересах державної безпеки її навмисне спотворювали.

— Карти радянських республік виконували на базі спотвореної картиосновии СРСР масштабу 1:2 500000, — розповідає Ростислав Іванович. — А щоб зробити на її основі карту України в масштабі 1:400 000, зображення доводилося збільшувати у шість разів з гаком. Ми не мали права на жодні уточнення, навіть русла річок не могли скоригувати згідно з топографічними картами.

На планах міст дозволяли зображувати лише центральні вулиці. Північ та південь на таких схемах було «зсунуто» на 2—3 градуси, до того ж околиці і центр зображували в різному масштабі.

— З такими «орієнтирами» неважко було заблукати. Але, на щастя, часи «білих плям» в картографії минули...

— Так. Картам, виготовленим у 90-ті роки, цілком можна довіряти. Сучасному туристові загрожує хіба що мовна плутанина. Ось де «білих плям» ще вдосталь!

Річ у тім, що на наших картах усі географічні назви було зрусифіковано. Протягом останніх років спільно з ученими-мовознавцями фахівці НВО «Картографія» розробили систему стандартизованих географічних назв в українській транскрипції.

— А якою мовою найчастіше видавали карти Української РСР?

— Звісно, російською. Українські карти в нас почали зникати десь у 30-ті роки. Тоді ж власне українські терміни «мапа» і «мірило» почали поступатися російським «карта» і «масштаб».

Карти тижня

— Ваш основний замовник — Міністерство освіти України. Розкажіть, будь ласка, про останні розробки підприємства.

— Загалом протягом останніх років ми створили й підготували до тиражування сотні карт — політичні карти світу і Європи, фізичні карти України, світу й окремих його частин, тематичні карти (геологічної будови, кліматичні тощо), низку економічних. Цього року нам уперше замовили кілька стінних історичних карт України. Але поки що невідомо, чи вистачить коштів на їх тиражування.

Працюємо над серією планів міст України. Готуємо і тиражуємо їх власним коштом, тому мусимо обмежитися схемами лише найпопулярніших туристичних центрів.

—... І нам є чим пишатися: здається, ми перші і поки що єдині у світі здогадалися створити свій персональний глобус України.

— Такий глобус справді виготовили торік на Вінницькій картографічній фабриці. На жаль, його автори припустилися деяких технічних помилок. А загалом глобус України — це вдалий жарт, гарний подарунок для людей з часткою здорової самоіронії.

Ювілей тижня

Інна КВИШКО, журналіст

І — водоспаду посмішок!

Невпинно плинув час, минали роки. І за кілька днів ми відзначимо ювілей видатної діячки української культури — Лариси Іванівни Хоролець, нині директора «Українського дому».

Багато довелося пережити за ці роки: прекрасного та радісного і, звісно, сумного...

Позаду студентські роки в Київському інституті театрального мистецтва, акторська робота в літературному театрі «Слово» при СП України та Київському українському драматичному театрі імені Франка. Згодом з 1991 року — міністр культури України. Була автором та ведучою телепередачі «На добраніч, діти!», «Театральні зустрічі», радіопередачі «Театр біля мікрофона» та інших. Автор п'єс «На вулиці Електричній», «Мені тридцять», «Сирени», «Третій», «В океані безвісті». За цим переліком — чимало докладених сил і копітка багаторічна праця.

Тож побажаємо Ларисі Іванівні невичерпних джерел творчості, веселої вдачі, водоспаду посмішок та моря друзів.

Антоніна СИНЯВСЬКА, журналіст

Атлас... Чорнобиля

Вийшов Атлас забруднення Європи цезієм після Чорнобильської аварії, робота над яким розпочалася ще 1994 року. Його підготовлено у рамках проекту програми співробітництва Європейської Комісії та відповідних міністерств України, Росії, Білорусі.

Науковий керівник проекту — Юлій Ізраель. Радіологічні дані для Атласу про забруднення Європи готували провідні галузеві установи з понад тридцяти країн світу. Державний координатор від України начальник управління з радіаційного захисту населення та поводження з радіоактивними відходами Леонід Табачний додав, що з українського боку над атласом працювали провідні спеціалісти Мінчорнобиля, Держкомгідромету, Укргеодезкартографії, Інституту радіології УНАН, ТОВ «Інтелектуальні системи ГЕО».

Хоча атлас і присвячений забрудненню Європи внаслідок Чорнобильської катастрофи, однак науковий об'єднаний центр містився не в Чорнобилі чи, скажімо, Києві, Мінську, а в далекому італійському місті Іспра. Саме там накопичувалася і переоброблялася вся інформація з Європи.

Атлас розраховано на науковців і медиків, але його побудовано таким чином, що кожна людина може отримати для себе вичерпну інформацію про забруднення Європи цезієм-137. Обсяг атласу — понад 180 сторінок.

На жаль, в Україну надійшло лише сто авторських примірників, які вирішено надати першочергово публічним бібліотекам, прес-центрам медичних закладів, науковим інститутам. Прикро, але далеко не кожному українцю по кишені видання вартістю 100 екю. Отож готується свій атлас забруднення України цезієм, стронцієм, плутонієм, де плановано чи не вперше дати понад тридцять тематичних карт накопичення цих елементів.

Юліана ШЕВЧУК, «Голос України»

***УЛІТКУ** 1998-го Хрещатик нагадував дитячу іграшку з конструктора. Спочатку «батьки» міста вщент розібрали вулицю, а потім за два місяці зібрали, фантазуючи з новими деталями.*

Новосілля тижня

Хрещатик. Не взувайте

Поява на Хрещатику більш як трьох тисяч людей у жовтогарячих спецівках, зривання асфальту й риття канав, цілодобовий гуркіт екскаваторів викликали не лише подив туристів чи роздратування водіїв. Одна англійська газета назвала сучасний Київ схожим на повоєнну Британію кінця 40-х: у центрі міста — лише фасади будівель, всюди риштування, огорожі, розриті дороги. Суперечливі оцінки лунали навіть у сесійному залі парламенту. Хтось охрестив реконструкцію Хрещатика відмиванням коштів перед наступною президентською виборчою кампанією і наполягав створити депутатську слідчу комісію. Євроремонт на голодний шлунок? Коли порожні кишені забули й запах зарплат і пенсій? Дехто, навпаки, вважав політичною спекуляцією акцентування на цій проблемі. Мовляв, самі ж противники реконструкції створили довкола неї особливий бум. А будувати чи ні — особиста справа міської влади. Тим паче, якщо вона не випрошує бюджетних копійок.

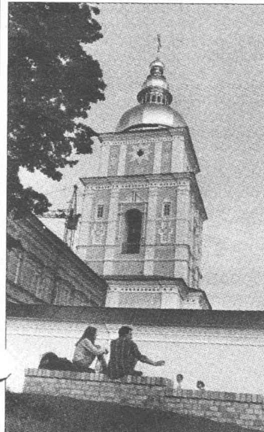
***Павло СЕНЬКОВ**, пенсіонер:*

— Я щодня приходив сюди, бродив між кучугурами й канавами і згадував 1947 рік. Спасибі владі! За два місяці я знову пережив війну, відбудову й молодість.

... Субота, 15 серпня. Від самісінького рання бригади двірників, квітникарів та будівельників ретельно метуть тротуари та вулицю, підсаджують чи вищипують травичку. Останні штрихи «гриму». Саме це, за висловом президента холдингової компанії «Київміськбуд» (головного підрядника реконструкції) Володимира Поляченка, «перешкодить цікавить обивателя». А проектантів, інженерів, будівельників, тобто всіх людей професійно тямущих, у реконструкції тривожили передусім не колір плитки та тротуару, не дизайн ліхтарів, а нутрощі. Себто інженерні комунікації, кабелі, колектори, енергетичні й теплові мережі тощо — це й довелося замінити. «Ми почали з інженерії, з підвалів, розширили підземні переходи, знайшли раніше закопані приміщення, які тепер відтворили і в які нині вкладають гроші інвестори», — каже В. Поляченко.

Наближається десята ранку. На майдані Незалежності гуртуються керівники, будівельники, запрошені «вдячні мешканці району». Відкриття мало відбутися на Європейській пло-

Ольга КЛЕЙМЕНОВА, «Голос України»

Замість репортажу

Електронні діяння дзвонових висотників

З А ТАБЛИЧКОЮ, що забороняє вхід, деруся крутими сходами. З пихтінням і амбітним буркотінням під ніс: «Хай заздрять усі...» Це — привілей: побачити те, на що гурт посвячених дивитися не дозволяє нікому. Хіба що обраним — урядовцям, кільком кіношникам та птахам.

У облаштованому під синім небом основному приміщенні дзвіниці Михайлівського Золотоверхого не до гаволовів. Після того, як тиждень тому завезли австрійський музичний комп'ютер, закипіла робота. Встановити, змонтувати новітні куранти — справа не одного дня.

— Устигнете? — питаю.

— Молимося Богові, — відповідають майстри.

Моє запитання не випадкове. Знаю, що хитромудрі механізми довго тримали на митниці. І коли вони таки дісталися столиці, часу лишалися крихти. Дивно, що звичні митні трагедії трапляються навіть з держзамовленнями...

Магнетизує погляд восьмитонний дзвін. Це ж бо треба: керувати такою махиною з допомогою комп'ютера! А найменший дзвіночок зовні не тягне на свої 16 «кеге». Спостереження дилетантки коментує мій «сталкер» у лабіринтах дзвіниці — Георгій Черненко, професор столичного університету культури, заслужений артист України, викладач гри на ударних інструментах.

— Це — революція у дзвонарному мистецтві України. Уявіть, як п'ять чоловік ледь-ледь розгойдують 300-кілограмовий «язик» дзвона. А тепер одна людина може натиснути пальцем і отримати звук, — Георгій показує карильйон (ударний інструмент з комплектом настроєних дзвонів. — **Авт.**).

— Чи буде тут постійно дзвонар, який зможе «одним пальцем»? Адже мелодії закладатимуть у комп'ютер, і люди начебто вже не потрібні...

— Комп'ютер встановлюють для того, щоб людина щоразу не сходила вгору. Окрім того, що комп'ютер виконуватиме програвання кожні 15 хвилин, а щогодини звучатимуть мелодії українських пісень, на великі свята можна буде користуватися і клавіатурою карильйона. Сюди приходять семінаристи, вчаться живій грі — для таких випадків.

На жердинці кілька чоловіків підвішують якісь «штучки», що мають приймати команди електроніки та передавати їх дзвонам. Усе найвідповідальніше — на плечах бригади під орудою братів Леоніда та Сергія Ботвинків, а також спеціалістів із «Укрреставрації». Команда Ботвинків розробила, виготовила та встановила приводи, що забезпечать зв'язок із комп'ютером. Австрієць Клемент Шмітхофер контролює процес.

... Ми знову «ламаємо ноги», обережно спускаючися сходами на поверх нижче. Ось воно яке, австрійське диво! Насправді, порівняно зі звичайними офісними комп'ютерами, коробочка музичного невелика. Зате чорно-білих клавішей — чотири октави. Менше не можна, бо не «вмістяться» всі затверджені депутатами Київради мелодії.

— Чому, власне, 36 дзвонів? — раптом згадую те, що не спитала нагорі.

— З тієї самої причини. Історично на Михайлівській дзвіниці їх було 26. Та для виконання 24 визначених тем не вистачало 10 звуків. Ось і розширили діапазон.

...Розморені сонцем, люди із дзвіниці п'ють мінералку. І намагаються не виказувати нервування. Хоча час для них уже розбито на хвилини. На горизонті — іспит для святкових дзвонів 24 серпня о 21.00. Саме тоді дійство на Михайлівській площі стане перевіркою незвичайного механізму — жодних «чорновиків». На чистому аркуші — як усе в історії.

Фото Юрія ВЕНГЕРЕША.

щі, але там... Ревуть машини, кладуть бруківку, ллється цемент.

Будівельники працювали всю ніч із п'ятниці на суботу. З Європейської площі розпочалася друга стадія реконструкції Хрещатика, що має завершитися наступного року. Спочатку там стали класти асфальт, але раптом вирішили поміняти його на бруківку. Ой як знайомо, як по-нашому!

Туфлі на «шпильках»!

Хоча сама відбудова, заміна старого на нове не тоді, коли вже прорвало трубу чи щось обвалилося, а планова, погодьтеся, це — похвально.

Катерина НЕСТЕРУК, старший майстер підземних переходів:

— Хрещатицький колектор, підземні комунікації збудовано 1947 року. Вони були в стадії початкового руйнування. У переходах відвалювалася плитка. Реконструкція була дуже потрібна. Зарплату нам платили вчасно. А щодо грошей... Це ж не за наші гроші. Сюди вкладено інвестиції Євробанку.

Будівельникам не звикати до нічних змін. Годі нарікати — за них же доплачують. Заробляли за місяць десь по 400—600 гривень. Останнього дня перед тим, як здавати об'єкти, робітників організовано нагодували. За два місяці такі підобіди були декілька разів, ніби безкоштовні, але підозрювали, що потім вираховували з зарплати. У спеку поїли безплатним квасом. До людей у спецівках дружно прилаштовувалися мешканці довколишніх кварталів із каністрами. Цистерни спорожняли за день, та, як і обіцяли, привозили нові. Раз міськбудівців нагодували в «Макдональдсі». А решту часу... У «побутівках» були казани. І в них виходив непоганий червоний борщ.

Будівельники насправді люблять такі грандіозні об'єкти. Адже вони для них — передусім кусень хліба, зарплата (а для керівництва — ще й можливість отримати нову «зірочку»). Багато хто з працівників тресту «КМБ-6» працював на реконструкції Палацу культури «Україна». Пам'ятають і тодішні аврали, нічні зміни, приймання... Однак Хрещатик все-таки став ближчий за монументальний палац. Рідніший.

Саме від будівельників можна дізнатися багато цікавих подробиць, про які чомусь не квапляться розповідати високі керівники. Що, скажімо, новий фонтан коло Пасажу насправді зовсім не новий, а... «позичений» із колишнього цековського дитсадка, почищений і відновлений. Що спека, яка вирувала в самий пік найскладніших монтажів і робіт, наскрізь пройняла всі стіни підземних приміщень, а бетон досі випромінює жар...

Правда, далеко не кожну новацію, обіцяну свого часу проектантами, бачиш на власні очі. Справді, тротуари вимощено фемами, підземні переходи — червоним і сірим гранітом. З'явилися нові таксофони, лавки, підсвітлення... Але, скажімо, тротуарна плитка за задумом мала бути яскравішою. Бар'єри — з художнього лиття...

Ольга МУРКІНА, студентка:

— Не заперечую, гарно відремонтували. Але мені більше подобалося, як було. Скажімо, на старих станціях метро написано рік побудови. Коли потрапляєш туди, відчуваєш ту епоху, стиль. На Хрещатику нині стиль не витримано. Старий втрачено, а до сучасного ще далеко.

Акт приймальної комісії гарантує, що головна магістраль столиці не потребуватиме ремонту піввіку. А от рік доведеться потерпіти киянам, допоки зникне розруха на Європейській і Бессарабській площах. На Європейській обіцяють справді щось грандіозне: підземне царство на три-чотири поверхи вниз із автостоянками, фешенебельними універсамами, магазинами, культурними центрами... І ще багато-багато див, нехай вони й не кожному по кишені. Однак хто сказав, що лише Америка — країна відкритих можливостей? Ось, подейкуть, за півроку на Хрещатику новий асфальт має «проявитися» і... почервоніти.

Зрештою, ліпше раз побачити, аніж... Та попереджаємо: збираючися «на шпацір», не вдягайте туфлі на шпильках. Бо ризикуєте повертатися додому босоніж — підбори мають здатність застрявати між фемами.

Фото Юрія ВЕНГЕРЕША.

Спорт

Віктор БРАНИЦЬКИЙ, «Голос України»

То хто правий?..

Як відомо, світ поділено на дві частини: оптимістів і песимістів. І вболівальницький загал —не виняток. Є в його таборі і такі, й інші. Тому і серед шанувальників київського «Динамо» думки розподілилися. Ви вже, либонь, здогадалися, що йдеться про другий поєдинок кваліфікаційного раунду Ліги чемпіонів між празькою «Спартою» і нашими динамівцями наступної середи у столиці Чехії. Від нього, як відомо, залежатиме, кому виступати в груповому турнірі Ліги чемпіонів, а кому, пробачте, передислоковуватися до турніру Кубка УЄФА.

Так-от, той, хто дуже сумнівається стосовно успіху біло-синіх, називає першим аргументом те, що «Динамо» з Києва провело п'ять поєдинків у гостях проти чеських клубів і жодного разу не святкувало перемогу. До речі, наведемо, як кажуть, повний список (матчі домашні та виїзні):

1. Ліга чемпіонів. 11.12.91. «Спарта» (Прага) — «Динамо». 2:1 (гол у киян забив Шаран).
2. Ліга чемпіонів. 15.04.92. «Динамо» — «Спарта». 1:0 (Саленко).
3. Кубок кубків. 1/2 фіналу. 02.04.86. «Динамо» — «Дукла» (Прага). 3:0 (Блохін — 2, Заваров).
4. Кубок кубків. 1/2. 16.04.86. «Дукла» — «Динамо». 1:1 (Бєланов).
5. Кубок кубків. 1/8. 24.10.90. «Динамо» — «Дукла». 1:0 (Литовченко).
6. Кубок кубків. 1/8. 07.11.90. «Дукла» — «Динамо». 2:2 (Юран — 2).
7. Кубок УЄФА. 1/16. 24.10.79. «Банік» (Острава) — «Динамо». 1:0.
8. Кубок УЄФА. 1/16. 07.11.79. «Динамо» — «Банік». 2:0 (Дем'яненко, Хапсаліс).
9. Кубок УЄФА. 1/16. 18.10.89. «Динамо» — «Банік». 3:0. (Михайличенко, Безсонов, Литовченко).
10. Кубок УЄФА. 1/16. 01.11.89. «Банік» — «Динамо». 1:1 (Безсонов).

Опоненти песимістів кажуть, що динамівцям нічого втрачати. А їхні суперники тим часом щосили старатимуться утримати здобуте.

Такої самої думки головний тренер львівських «Карпат» Мирон Маркевич.

— Пражани, — сказав він, — гадаю, спробують діяти на збереження здобутого. А те, що успішно діяти від оборони вони вміють, ми переконалися два тижні тому. Звичайно, вболіватиму за нашого чемпіона всією душею. «Динамо» (Київ) — наш флагман, національна гордість українців. Утім, певен, що такий авторитет у футболі, як Валерій Васильович Лобановський, неодмінно знайде потрібний варіант тактики на цю конкретну гру. Але багато залежатиме від психологічного настрою кожного футболіста-динамівця. До речі, у другому таймі матчу в Києві, коли господарі збільшили темп, з'ясувалося, що чехи можуть утомитися. Виникло кілька гострих моментів біля їхніх воріт. Шкода, звичайно, що з реалізацією у «Динамо» того разу було кепськи. То нехай у Празі їм пощастить...

А тепер просимо вас звернути увагу на поєдинки динамівців зі «Спартою» у сезоні-91/92. Тоді в Києві виграли господарі. Цього разу з таким самим рахунком на динамівському полі перемогу святкували пражани. Виходить, помінялися ролями. А в Празі тоді сильнішою виявилася «Спарта» — 2:1. То чом би не помінятися ролями й цього разу. Такий рахунок на користь «Динамо» нас цілком задовольнить...

То хто правий у цій суперечці? Відповідь дасть гра у Празі на стадіоні «Спарта». Кажуть, що всі квитки (21 472 місця) вже продано.

На знімках: фрагменти київського матчу «Динамо» — «Спарта».

Фото Сергія КОВАЛЬЧУКА.

Володимир КОРОЛЮК, «Голос України»

А в провінціях добра по вінця

Ексклюзив

Надра України ховають корисних копалин на суму 11,5 трильйона доларів

Розмова оглядача «Голосу України» з першим заступником голови Державного комітету з питань геології і використання надр Дмитром ГУРСЬКИМ

Таблиці Менделєєва замало

— Це чутки чи, справді, що в надрах України — вся таблиця Менделєєва?

— Справді, Україні пощастило. Її територія — 0,4 відсотка світової суші. Але, повірте, таблиці Менделєєва мало, щоб перелічити всі види корисних копалин. Скажемо так: геологами зараз підготовлено до промислової експлуатації 7669 родовищ 94 видів корисних копалин з сумарною оцінкою запасів у надрах у 4,5 трильйона доларів (за даними ж державних геологічних служб США, Канади, Австралії — мінерально-сировинних країн —наші запаси оцінюються в 11,5 трильйона доларів).

Усього виявлено близько 20 тисяч родовищ і проявів 200 видів корисних копалин, які очікують своєї підготовки. А сьогодні людство утилізує 120 видів корисних копалин.

В Україні раніше готувалось одне порівняно невелике золоте родовище у дуже хороших гірничо-геологічних умовах — Мужіївське у Берегівському рудному районі Закарпатської області. І все.

Нині розвідано також другий рудний район —Рахівський, приблизно з таким самим потенціалом.

У Донбасі було виявлено провінцію золоторудних родовищ з доволі пристойними, навіть якщо бути скромним, запасами.

А основні надії геологи і вчені Національної Академії наук пов'язують із запасами так званого Українського кристалічного щита, який тягнеться від берегів Азовського моря і до кордонів Білорусі. За загальними геологічними критеріями він практично аналогічний відомим щитам типу Канадського, Індостанського, Західно-Австралійського, де за останні десятиріччя видобуто більш як 10000 тонн золота при середньому щорічному видобутку 2 — 2,2 тисячі тонн.

Саме на Українському щиті за короткий проміжок часу, —в основному за роки незалежності, хоча роботи розпочалися перед розпадом Радянського Союзу, —виявлено близько 300 рудопроявів, сотні точок мінералізації. З початком реалізації постанови уряду від грудня 1993 року почалася розвідка п'ятьох на той час відомих родовищ Українського кристалічного щита.

На жаль, економічні перипетії, фінансові можливості нашої країни не дозволили досягти успіхів, про які заявляли попередні керівники відповідних галузей і компаній. А тоді планувалося, що до 2000 року Україна зможе завершити перший етап підготовки цих родовищ до експлуатації і добуватиме 10 — 11 тонн золота з наступним збільшення до 25 тонн.

Найяскравіше це можна проілюструвати так: сьогоднішній рівень фінансування геологорозвідувальних робіт за 7 місяців відповідає 20 дням фінансування у 1990 році. При цьому треба врахувати, що тоді фінансувалося 64 основні види корисних копалин, які необхідні були тодішній державі. Нині ми двадцятиденну порцію фінансів використовуємо під 200 видів корисних копалин. І насамперед під гостродефіцитні для нашої країни напрями, зокрема паливно-енергетичний блок, блок легуючих металів, адже саме ці корисні копалини ми змушені імпортувати з колишніх радянських республік.

Є перше товарне золото з чотирма «9»

— Саме тому хотілося б, щоб ви детальніше зупинилися на долі саме Мужіївського родовища. Адже ще у 1991 році воно було готове до експлуатації, а дискусії йшли, де видобувати золото: в Росії чи у Жовтих Водах...

— Так, воно було повністю підготовлене до експлуатації ще у 1990 році. Останніми роками ми ще наростили запаси, про які говорили вище, і значно розширили його можливості не тільки по золоту, а й сріблу, цинку, кадмію тощо. Попередні склади Кабінету міністрів приймали декілька постанов, але практично не було зроблено нічого. Та, я думаю, що до кінця поточного року обіцянки Міністерства промислової політики будуть реалізовані.

На першому етапі програма переробки виконуватиметься на місці. Поки що існує кілька варіантів отримання перших сотень кілограмів товарного золота. Зокрема, у ці хвилини, коли ми з вами розмовляємо, йде процес отримання першого товарного золота, означеного чотирма «9».

Згодом там буде споруджено фабрику замкнутого циклу, яка поставлятиме концентрат на один із заводів України.

Водночас варто звернути увагу на те, що закарпатські родовища — поліметалеві, де буде розроблятися і срібло. Що ж стосується Українського щита, то вони мономінеральні з точки зору благородних металів. Щоправда, у нас нині є цікаві аналітичні дані і про метало-платинову групу, пов'язану з окремими родовищами. У Донецькій металорудній провінції — родовища золото-срібні.

На Житомирщині ми виявили рудовиділення з дуже високим вмістом платини і металів платинової групи, пов'язані з родовищами самородної міді, які були розвідані вже у роки незалежності. Окрім того, під час розвідувальних робіт виявлено рудопрояви платини, металів платинової групи у Середньому Прибужжі.

Скільки коштує кімберлітова трубка?

— Цікаво, а коли розпочнеться промислова розробка алмазів? Адже раніше повідомлялося про відкриття кімберлітових трубок у Донецькій та Вінницькій областях.

— Сьогодні одна потенційно промислова кімберлітова трубка обходиться 300 мільйонів доларів. І це не тільки характерне, скажімо, для відкриття і підготовки кімберлітової трубки на півдні Африки, а й у Якутії. Лише австралійські і канадські обходилися дещо дешевше, оскільки вони заздалегідь прогнозувалися.

А у нас в 1996 році у кімберлітові проблеми було вкладено аж... 141 тисячу гривень. Торік ми змогли надати для вирішення цієї проблеми трохи більше 1 мільйона гривень, і з'явилися відкриття. Насамперед, хотілося б назвати чотири високоперспективні райони, які за загальногеологічною побудовою, за іншими ознаками абсолютно не поступаються південноафриканським, архангельським, якутським, іншим алмазоносним провінціям. З'явилися і перші трубки.

Лише цього року з 9 аномалій вдалося виявити 9 кімберлітових тіл. Змогли на голому ентузіазмі, фанатизмі, в хорошому розумінні цього слова, сконструювати пересувну саморобну збагачувальну установку. Нині приступили до промивки перших проб. Є всі підстави сподіватися на успіх, бо є перші кристали алмазів, хоча поки що про промислове видобування говорити рано.

Це перші кроки, які були зроблені в Донецькій області. Водночас ведемо пошукову роботу в Кіровоградському гірничорудному районі, де виявлено ознаки кімберлітів. У цьому районі раніше заперечували наявність кімберлітів. Виявлено перспективні кімберлітові площі на Рівненщині і на Житомирщині.

— Чи можуть розробники українських надр сподіватися на іноземних інвесторів?

— Ми не проти можливих капіталовкладень з-за кордону. Але у нас своєрідний шлях: ми все-таки надто довго запрягаємо.

Були пропозиції, десятки, дуже великих золотодобувних компаній світу, близько 30 компаній пропонували розпочати переговори. Нині ведуться переговори з боку державної компанії «Українські поліметали». І ведуться на високому професійному рівні.

— Дякую.

Василь Червоній:

«Я пропоную з пункту першого цієї постанови, де йдеться про перелік законопроектів, які потрібно підготувати комісіям, вилучити законопроект про статус військових частин, які дислокуються на території УРСР. У нас не повинно дислокуватися жодних якихось військових частин. Ми сьогодні негайно і терміново повинні прийняти окрему постанову про підпорядкування трьох військових округів, Чорноморського флоту, повітряних сил, залізничних, прикордонних військ урядові України, Верховній Раді України. Інакше ось цей заколот може бути до першого жовтня.

Далі. Я пропоную винести на обговорення комісій не в жовтні, а у вересні 1991 року всі законопроекти, окрім того, про який я говорив. А також визнати за доцільне створити не Раду оборони, а Міністерство оборони. І в постанові, яку я запропонував про перехід підпорядкування збройних сил, потрібно окремим пунктом обумовити призначення командуючих військовими округами, командуючих арміями».

(Із стенограми виступу на позачерговій сесії ВР України 24 серпня 1991 року)

Віктор ТЕРЕН, журналіст

Боргові піраміди лякають борговими ямами

Коментар

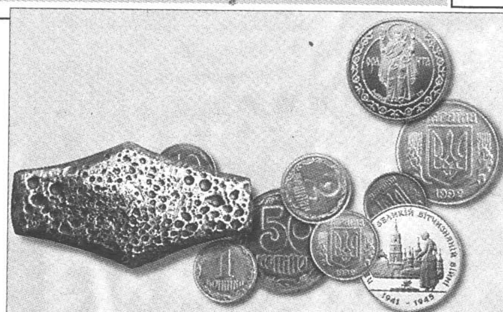
Фінансова криза в Російській Федерації, схоже, мала ефект петарди, розірваної під ногами розімлілого на осонні урядовця, судячи з його розгубленого переляку. І бомби — для українських експортерів і помірквованих банкірів.

Стрімку девальвацію російського рубля та німецької марки на нашому фондовому ринку, природно, розцінили як сигнал до відмови від акцій ще вчора привабливих компаній (зокрема енергетичних) і закупівлі американських доларів. Затим заходилися скуповувати російські рублі на УМВБ, щоб прикупити в Москві доларів. Дякувати кроскурсу. Кабмін зібрався у повному складі, щоб погамувати ажіотажні настрої серед учасників ринків готівкових і безготівкових валют та цінних паперів. І треба ж таке, у ті самі хвилини на біржі гривня впала ще на 375 пунктів. Торги по російському рублю засвідчили надзвичайний попит для здійснення спекулятивних операцій. Тим часом Нацбанк запевнив: поточної девальвації гривні достатньо для того, щоб утримати ситуацію на контролі, хоча й припустив можливість виходу гривні за рамки валютного коридору. Ще б пак, адже після погашення 12 серпня Мінфіном $ 450 млн. європозики, розміщеної рік тому за посередництва японської компанії «Nomura», наш золотовалютний резерв навряд чи набагато перевищує $ 1 млрд. Протистояти курсовій нестабільності за нинішніх реалій з таким сміховинним резервом неможливо. Адже в липні борг держави з ОВДП зріс на 535 млн. грн. і досяг 10258 млн. грн. проти 8762 млн. грн. на початку року. Боргові піраміди на кшталт нашої, яка створювалася за прикладом російської, трапляється, обертаються для країн борговими ямами. Мінфін спромігся за рахунок запозичень у липні залучити до бюджету 236 млн. грн., але його дефіцит попри це збільшився на 176 млн. грн. Це на 37 млн. грн. більше обумовленого з МВФ критерію ефективності фінансування дефіциту, бюджету. Погіршення ситуації на фондовому ринку та з бюджетними виплатами, зрештою, примусило НБУ у липні збільшити емісійну активність — грошова маса в обігу зросла, за підрахунками експертів, на 3,5 відсотка (або на 470 млн. грн.), провокуючи подальші інфляційні сплески. Жалюгідні методи прем'єра з перевихованням злісних неплатників податків, малоефективні, тож імовірно, що НБУ знову візьметься за кредитування уряду народним коштом. Отже, девальвація російського рубля розпочалася на тлі жорстокої стагнації українських ринків, курсової нестабільності і зневіри іноземних інвесторів у реформаторські здібності Кабінету міністрів. Про це, зокрема, свідчить та обставина, що частка нерезидентів на українському ринку цінних паперів скоротилася цього року приблизно втричі. Інфляційний шторм слід очікувати і на товарних ринках, де, очевидно, зростуть ціни на сотні позицій російського імпорту. Адже не слід забувати, що Російська Федерація — найбільший імпортер товарів з України і експортер товарів в Україну. На жаль, другий найбільший імпортер в Україну — Німеччина, яка потерпає від фінансової кризи не менше за Росію.

Як тут не прислухатися до Нацбанку, який припускає можливість, що гривня може перестрибнути стелю валютного коридору у 2,25$ ще до кінця поточного року!

Людмила МЕНЖУЛІНА, Юрій ВЕНГЕРЕШ (фото), «Голос України»

СКАРБИ, про які вже не маримо

КРАЇНА має золотовалютний резерв, карбує «свою монету», шедеврами старих і нових майстрів поповнюється експозиція унікального музею при Національному банку України. Вичерпується лише один запас — заздрощів.

— З останніх наших придбань — ось ця ікона 33-го драгунського Ізюмського полку І половини XVIII століття.

Завідувачка музею НБУ «Скарби України» Любов Гриневич жестом запрошує підійти поближче до святих ликів і переконатися, яка робота — казкової краси!

Поряд — Євангеліє, книга — ровесниця живописного шедевра. На жаль, не можна розгорнути, глянути на прекрасно збережені тиснені сторінки. Кажуть, жінці взагалі великий гріх доторкатися до таких речей. Це мають робити лише саовні духовні особи. Гадаю ті, хто збирався вивезти за межі України і ікону, і Євангеліє, не церемонилися б і гріхів не лічили...

Дивом «врятувалися» ці скарби. Хоча диво має й просте пояснення — люди. Ті самі, хто не силою відібрав, не привласнив, не викрав, а в законний спосіб подарував шедеврам гідне їх життя.

До речі, ізюмській полковій іконі одного разу вже зробили безцінний подарунок. На знак найвищої подяки, через сто років після написання, удостоїлася вона дорогого оклада — «одягу», якщо по-простому. Не багато ікон жалувані таким оздобленням. Відома «Трійця» Адрія Рубльова, приміром, має вісім розкішних окладів. Кожний російський цар, котрий сходив на престол, вважав за свій обов'язок відзначитися.

У наші дні відзначився Національний банк України, створивши Національну скарбницю. Вона стала єдиною державною установою, що зберігає і накопичує централізований фонд усіх видів дорогоцінних металів, каміння і виробів з них.

До 1991 року операції з дорогоцінними металами і камінням виконували винятково Державне сховище (Москва) і Зовнішекономбанк СРСР. Україна практично не мала власних золотовалютних резервів. Сюди надходили лише ювелірні вироби і промислові дорогоцінні метали. Всі відходи та брухт дорогоцінних металів вивозили до Росії. Перші «власні» грами почали надходити у квітні 1992 року. Нині резерв дорогоцінних металів становить десятки тонн. Є можливість цілком задовольнити потреби вітчизняної промисловості. Національний банк у цьому напрямі працює з 400 підприємствами України, з низкою іноземних фірм і банків. Джерела поповнення Державної скарбниці — прямі закупки за кордоном, переробка брухту і відходів із вмістом дорогоцінних металів, скупка і ломбарди.

Загалом за декілька років сюди надійшло чимало і таких речей, які жодна нормальна людина не наважилася б переплавити чи перетворити на лом. Тому 1995 року було вирішено створити особливий музейний фонд «Скарби України», про який нині вже ледь не легенди ходять.

Справді, той, хто бачив, а серед авторів книги відгуків не лише керівники країни, відомі персони, а й навіть студенти і школярі (музей відкрито по п'ятницях), навряд чи втримався від захоплення. Слово честі, коли перебуваєш в оточенні таких витворів — унікальних предметів декоративно-ужиткового мистецтва, ювелірних виробів, дорогоцінного каміння (здебільшого українського «походження»), предметів нумізматики і фалеристики, з любов'ю, вміло підібраних і виставлених у вітринах, які самі — витвори мистецтва (зроблені на спецзамовлення в Італії), то про золото гетьмана Полуботка, а надто про ідею його повернення думаєш, як про щось міфічне.

Ну, звісно ж, ми заздрили сильним багатим країнам! Особливо на зорі власного становлення хотілося гукнути на весь світ про своє благородне довірливе серце і... попросити назад дещо з вивезеного.

Хвала Богові і розумним головам, розпочали створювати своє, нове, відновлювати і зберігати давнє. У «Скарбах України» нині — витвори таких відомих фірм, як «Фаберже», «Хлєбніков», «Сазіков», брати Грачови... Є навіть келих славетної порцелянової фірми Капо ді Монте (Італія, 1725—1740 рр.). А 1996 року до Різдва музей отримав у дарунок від великого українського підприємця срібний келих XVII століття. Символічно? Гадаю, так, зважаючи на те, що досі цінності якщо не вивозили з України, то їх ховали десь у коморах подалі від заздрісних очей.

Нині ми маємо не лише власні гроші — гривню, а й потужну, обладнану за останнім словом техніки, базу з виробництва грошей. Уже протягом кількох років успішно працює банкнотна фабрика, стали до ладу фабрика банкнотного паперу в Малині і Монетний двір. До речі, наш папір для виробництва грошей, як свідчать відгуки західних експертів, нічим не поступається імпортному. Нещодавно Національний банк виграв тендер в Індії на поставки туди банкнотного паперу. Керівники низки країн СНД, котрі побували в Україні з візитами і ознайомилися з роботою нашого Монетного двору, були приємно здивовані і вже висловили наміри зробити свої замовлення. До слова, серед колишніх радянських республік Україна — перша держава, яка так погосподарськи взялася за ці грошові справи.

А початком випуску власних пам'ятних та ювілейних монет була серія, присвячена 50-річчю Перемоги у Великій Вітчизняній війні.

Національний банк затвердив довгострокову програму випуску ювілейних і пам'ятних монет України. Передбачено серії: «Видатні діячі України», «Герої козацької доби», «Пам'ятки архітектури, історії, культури», «Княжа Україна», «Духовні скарби України». Карбувати українські монети беруться і зарубіжні фірми, до того ж, залюбки. Знають, що ми тепер і самі з вусами, але не хочуть втрачати клієнта-конкурента.

... Колись у давнину купці із заморських країн завозили до наших країв свої гроші. Безтурботний слов'янський народ переплавляв монетки на злитки. За кожний можна було купити коня. Від слова «грива» — гривня. А коли кінь не був таким вже дорогим, то продавець відрубував сокирою шматок злитка — на здачу покупцеві. Звідси і — «рубль».

Мені доводилося чути від багатьох іноземців слова схвалення на адресу наших срібних, золотих монет. А нумізмати взагалі у захваті. Ще б пак, 39 найменувань і якої художньої цінності монети — справжні витвори мистецтва!

Навряд чи хтось захоче їх злити в один невиразний шматок. І це, може, найголовніше наше досягнення за роки незалежності.

На знімках: срібна гривня і сучасні українські монети; ікона 33-го драгунського Ізюмського полку; келих французького майстра середини XVII століття — подарунок музею; ваза сучасного українського майстра Леоніда Антончена, виконана в техніці філіграні (срібло, яшма) — придбана музеєм у автора.

Вадим Гетьман:

«Ми в перерві порадилися з головою Національного банку і вирішили, що термін до 1 жовтня абсолютно нереальний для того, щоб визначити і впровадження, і забезпечення конвертування. Треба хоча б до 1 січня. Це має бути окрема постанова.

... Шановні колеги. Те, якими повинні бути гроші, їх зовнішній вигляд і багато іншого, ми розробляли на аматорських засадах вже давно. І все було готове ще 15 серпня. Так що, я вважаю, строк до 1 жовтня реальний. Тут, зверніть увагу, не гроші, тут пропозицію потрібно дати. Можна давати термін до 15 вересня і не більше».

Голова:

«Послухайте уважно, які зміни. «Кабінетові міністрів України, — тепер будемо вже писати України, — правлінню Національного банку України, комісіям Верховної Ради України з питань економічної реформи, правлінню в питаннях планування і бюджету, фінансів і цін внести пропозиції та приступити до введення грошової одиниці, запровадження й забезпечення конвертування». Ставлю на голосування.

328. Приймається».

(Із стенограми виступу і голосування на позачерговій сесії ВР України 24 серпня 1991 року).

Віталій АБЛІЦОВ, «Голос України»

Наша ракета

хоч сьогодні готова до польоту

***Ф**АХІВЦІВ дуже здивувала поширена в нашій пресі (з посиланням на зарубіжні джерела) інформація про нібито призупинення участі США в проекті «Морський старт» (США, Україна, Росія, Норвегія). Мета його, як відомо, — створення плавучого космодрому. Повідомлялося й про інші «проблеми». Частка нашої держави в цьому проекті солідна — українськими ракетоносіями «Зеніт» запускатимуться в космос супутники різноманітного призначення (найближчим десятиліттям — 800 стартів).*

— Усе це журналістські фантазії, — каже космонавт Леонід Каденюк. — Наша ракета хоч сьогодні готова до польоту. Що ж до ситуації, яка склалася, то йдеться лише про перенесення дати першого старту. Причини прості: американці вирішили модернізувати свій супутник.

Космос – найтелевізійніша тема

Цікаво взагалі спостерігати за тим, як висвітлюється реалізація української космічної програми в нашій пресі та засобах масової інформації. Найчастіше автори публікацій «додумують» за фахівців.

Важко не згодитися з космонавтом. Очевидно, це тема окремого виступу — наше вміння (чи навпаки — невміння) висвітлювати події сьогодення з погляду інтересів держави. Чомусь так хочеться поплакатися, посипати голову попелом... Менталітет?

Щоправда, і батьки нації досі не зуміли підняти престиж України саме як космічної держави. А хіба це не телевізійна тема — завоювання чи освоєння міжпланетних просторів? Ось де захоплюючі сюжети, біографії, відкриття!

Хоч би що хто казав, але наш внесок у практичну й дослідницьку космонавтику, ракетобудування і престижна участь у розвитку саме цієї галузі міжнародного співробітництва вагомі. Олександр Засядько, Микола Кибальчич, Юрій Кондратюк, Валентин Глушко, Михайло Янгель, Володимир Челомей... Навіть родина Ціолковського своїми корінними тримається волинської землі.

Справді, космос — невичерпна тема для оптимістів.

У тій хаті батько зустрів свою долю

— Леоніде, у розповідях про вас більше йдеться про маму... А хто ваш батько, яка у вас родина?

— Мій батько — корінний буковинець. Перед війною йому юнаком довелося працювати на Донбасі. Після окупації краю він вирішив повернутися додому. Ішов пішки південними степами. На Миколаївщині зайшов до села Солдатського й напросився ночувати в одній родині. Далі він пішов з почуттям любові до моєї майбутньої матері — у тій хаті батько зустрів свою долю.

На війні батько був розвідником. За участь в Яссо-Кишинівській операції мав подяку від Головнокомандувача Радянської армії. А медаль «За відвагу» одержав аж 1973 року. Я вже тоді літав, і, коли батька викликали до військкомату, він подумав, що зі мною щось сталося.

Сумно — тяжке поранення вкоротило батькові віку.

Усе життя мої батьки працювали сільськими вчителями: мати вела початкові класи, а батько був учителем фізкультури.

А перед тим, як вони побралися, було, звичайно, листування. 1946 року мама приїхала на Буковину, але працювали батьки на Івано-Франківщині. Там трапилась історія. Хтось написав на школі антисталінське гасло, мати зранку забілювала його. Що їй залишалося робити? Почалися погрози й моя родина вимушена була повернутися на батьківщину.

Майор допоміг додати років...

Троє молодших Каденюків закінчили середню школу з медалями: старший — Володимир — із золотою, а близнята — Леонід та Сергій — зі срібними. Усі троє пов'язали свої професії з небом — авіацією.

Космонавтом судилося стати Леоніду.

Саме судилося. Коли він закінчив школу й вирішив іти до військового училища, Леонідові «не вистачало років» (як відомо, на навчання брали з 17-ти).

І ось тепер, уже коли минуло стільки років і Леонід став знаменитим, відкрив свою таємницю. Додати років допоміг один майор з військкомату. Він умовив співробітниць відділу ЗАГСу видати хлопцеві нову метрику. «Він усе жартував, — згадує Леонід. — Тоді він сказав: «Можливо, дівчата, ви допомагаєте майбутньому космонавтові».

А, бачите, був майор пророком.

Та ось братам Володимирові й Сергієві доля піднесла інші випробування. Вони, інженери, працювали в так званій оборонці, а тепер змушені шукати нове застосування своїм знанням та фахові.

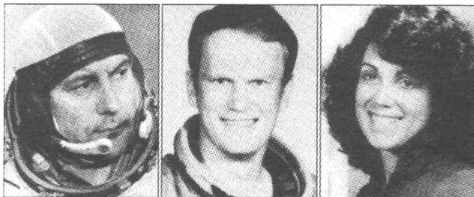
— Треба вірити в те, що все зміниться на краще, — каже Леонід. — І працювати. Іншого варіанта немає. Звичайно, взаємопідтримка нас виручає. Так було завжди. Це від батьків.

Один з наймолодших полковників

— Я служив після Чернігівського вищого військового авіаційного училища льотчиком-інструктором. Мав другий клас. У загін космонавтів потрапив 1976 року, готувався як командир екіпажу багаторазових космічних систем «Буран». За час підготовки освоїв основні типи військових літаків та пілотування космічних систем. Вже у США літав на американських військових літаках.

А льотчик Леонід першокласний — він був одним з наймолодших полковників радянської авіації. Утім, Леонід Каденюк — людина напрочуд стримана й скромна, і те, що він розповідає, треба обов'язково доповнювати. Навіть про нештатні ситуації (наприклад, відключення в польоті двигуна) розговорити його, щоб детально розповів про свої відчуття, не вдалося... Виходило — нештатна ситуація для нього звичайна річ. Тож, мабуть, можна зрозуміти невдоволення росіян з того, що такий кваліфікований фахівець залишив їхній загін космонавтів.

З Леонідом цікаво спілкуватися,

бо він не байдужий до життя і щирий чоловік. Зі США він привіз безліч захоплюючих матеріалів про розвиток космонавтики, зокрема, фотопортрети всіх американських астронавтів. Мабуть, це якоюсь мірою ще таємниця, але можна сказати, що про все це наш космонавт розповість (чи зробить це автор видання) у майбутній книзі. Там же, очевидно, буде опубліковано зібрані ним фотознімки й інші матеріали.

Ми щасливі разом

Нарешті родина Каденюків одержала квартиру — у Києві на бульварі Лесі Українки. Нині поспішають обжити її, бо у вересні чекають на гостей зі США — своїх друзів по польоту на «Шаттлі».

Новоселам хочеться побажати родинного щастя і щоб не було нештатних випробувань.

— Ми щасливі, — каже Леонід. — Моя дружина — перекладач за фахом. Наш син Дмитро поки що ходить до школи, йому 14 років.

Так сталося, що з першою дружиною ми розлучилися. Наш старший — Володимир — лейтенант авіації Збройних сил Російської Федерації.

Чим захоплююся? Часу в мене не так багато, щоб говорити про якісь особливі захоплення. Люблю слухати музику, віддаю перевагу класичній. Читаю. Одне слово, живу, як усі. Щось оригінальне в нашій сім'ї, так хіба що — постійно й колективно вивчаємо англійську мову. Футбол дивлюся. Ось динамівці програли «Спарті». Прикро.

Та сум в очах Леоніда інколи виникає, здається, не лише через буденні клопоти. Може, зарадив би старший син... Проблема батьків і дітей. Колись і Володимир зрозуміє...

Український в космічному оркестрі

— Освоєння міжпланетних просторів — це наше майбутнє, — переконаний Леонід Каденюк. — І Україні тут є де продемонструвати свій рівень науки й практики. Власне, це стрижень, навколо якого могла б розвиватися країна. Адже космос — це новітні технології, це міжнародне співробітництво, це, врешті, поступальний рух.

І справді, космонавтика — чи не єдина галузь, де маємо безумовні успіхи. І, що цікаво, не лише вдома, але й за рубежем. Не торкатимемося наукових чи технічних галузей, візьмемо практичну космонавтику. Скільки етнічних українців у російському загоні космонавтів. Є вони й у США. Керол Бобко, Роберта Бондар, Джон Мельник — прізвища цих американських та канадських астронавтів кажуть самі за себе. Додамо до них ще Хайді Стефанишин-Пайпер, Діану Принц-Каснич, Джудіт Рєзнік, батьки яких теж наші земляки.

Отже зовсім не випадково мандрують у космосі американські «Вояджери», що несуть фотознімки, символи, інформацію на 60 мовах, у тому числі й українською.

Усе це — симфонія про планету Земля і Всесвіт.

На знімках: космонавт Леонід Каденюк з учнями Українського гуманітарного ліцею; космонавти й астронавти Павло Попович, Керол Бобко та Джудіт Рєзнік.

Ігор МЕЛЬНИЧУК, прес-служба Міністерства оборони

Навіщо голову — під кулі,

або Скільки коштує врятоване життя?

***Б**ОСНІЯ і Герцеговина, Хорватія, Ангола, Гватемала, Таджикистан...*

«Блакитні шоломи» ООН — це представники загалом 74 країн світу. Україна посідає 25-е місце за кількістю воїнів, що беруть участь у миротворчих операціях Об'єднаних Націй. І країна отримує за це непогані гроші від міжнародної організації, водночас (парадокс!) залишаючись третім найбільшим боржником ООН після США та Росії.

До речі, у Тихому океані є така маленька держава — Фіджі. Подейкують, що вона постійно надсилає свій контингент у 500 осіб до військ ООН й існує фактично за рахунок доходу від миротворчої діяльності. Звичайно, ми не беремо з Фіджі приклад, але...

Ігор Юхновський:

«Незалежність, одержана шляхом референдуму, є справжньою незалежністю. Усі цивілізовані країни світу одержували незалежність як результат вільного волевиявлення народу. Україна може звернутися до ООН з проханням надіслати своїх спостерігачів. Якщо незалежність оголошується як результат вільного волевиявлення народу, то вона дуже швидко визнається сусідніми державами, державами світу. Кінцевий результат визнання в другому випадку досягається значно швидше, ніж у першому»

(Зі стенограми виступу на позачерговій сесії Верховної Ради України 24 серпня 1991 року).

За кожного миротворця в Боснії ООН щомісяця виплачує 988 доларів. Плюс 65 доларів — на обмундирування, 5 — на зброю, 8 — на прання і 12 — на лазню.

За рахунок міжнародної структури також страхується життя кожного солдата в місії. Сім'ї загиблих отримують 105—140 тисяч доларів, поранені мають 55—65 тисяч. Українським миротворцям та сім'ям загиблих виплачено загалом компенсації розміром 1,985 мільйона доларів.

Передбачено також компенсацію Україні за використання військової техніки. Причому експерти ООН можуть будь-якого моменту перевірити їх готовність. Якщо щось не відремонтовано — компенсації не буде. Тепер Україні вигідніше відправляти на «службу миру» нову техніку.

Усі кошти від Об'єднаних Націй надходять до нашого бюджету. З них за рішенням уряду виплачують заробітну плату українським миротворцям: 500 доларів — солдатові, 550 — сержантові, 650 — прапорщикові, 700—950 — офіцерам. Частину грошей, як видно, держава забирає. Це досить поширена практика. Наприклад, у Нігерії «блакитний шолом» узагалі має 40 доларів на місяць, а от французьким солдатам уряд, навпаки, ще доплачує з «національної кишені» — вони отримують 5 тисяч доларів замість 988 «оонівських».

Ось лише один факт, як доказ того, чому Україні вигідна миротворча діяльність: витрати на підготовку 901-ї окремої понтонно-мостової української роти для виконання місії ООН в Анголі становили близько 100 тисяч доларів; натомість компенсації ООН — 2 мільйони доларів, з яких 600 тисяч пішло на зарплату військовикам.

А за шість років миротворчої діяльності Україна отримала за використання своєї техніки 70 мільйонів доларів. Правда, часом гроші надходять нерегулярно через бюрократію в Об'єднаних Націях і, напевно, складне фінансове становище організації, якій заборгували внески дві третини її членів. Але нам гроші таки надходять — на Україну зважають. Ось, наприклад, Уругвай уже кілька років не бачить «живої» компенсації від ООН.

Нині Україна має свій миротворчий контингент лише в Боснії. Правда, з 1995 року, коли ООН передала НАТО повноваження з урегулювання миру на Балканах, нашій державі доводиться самій утримувати свій батальйон. Власним коштом ми одягаємо, озброюємо, забезпечуємо зарплатою наших вояків. Але насправді військовики 240-го батальйону в Боснії утримуються за рахунок коштів, які надходять від ООН як компенсація за миротворчу діяльність України в попередні роки.

А ось наступного року, якщо наші солдати залишаться на Балканах (а все йде до цього), доведеться у державному бюджеті виділяти окрему статтю видатків на миротворчість. Торік на забезпечення діяльності українського контингенту в колишній Югославії витрачено загалом 5,2 мільйона доларів і майже 3 мільйони гривень.

Сполучені Штати, наприклад, утримують у Боснії семитисячний контингент. А сусідній Росії участь її бригади в багатона-

ціональних силах НАТО обходиться в 19 мільйонів доларів та 180 мільярдів рублів.

Хоча порівнювати Україну з Росією та США — справа невдячна: коли 1992 року лилася кров у боснійській столиці, у Сараєві не було ані російських, ані американських миротворців. Утім, через рік вулицями зруйнованого міста пробігли перші трамвайні вагони, пофарбовані у жовто-блакитні кольори — на знак подяки українським солдатам, які відвели війну.

Тож рахунок іде на врятовані людські життя.

На знімках: служба українських миротворців у Боснії та Герцеговині.

Фото Олександра КЛИМЕНКА.

За синєє небо, За жовте колосся Боротися треба...

Світлана ПИСАРЕНКО, Олександр КЛИМЕНКО, Сергій КОВАЛЬЧУК «Голос України», (фото) ДІНАУ.

(Початок на 1-й стр.).

Тепер громадяни вільної держави Україна мають і депутатів, і Президента — гаранта Конституції. А захищати людей нема кому, на жаль. Ні, говорять про народ багато. Усе — для народу! А він стогне від болю і зневаги до себе. І ностальгічно згадує старі часи. Обросла новітня історія гіркотою. Та історія не винна. А з гіркотою треба боротися. За синєє небо, за жовте колосся... Тільки тоді ми виборемо справжню незалежність і людини, і держави.

Щоразу, готуючи номери газети до цієї дати — роковин незалежної України, гортаємо архівні знімки. Вони повертають у серпень 91-го. Вони дають імпульс до дій, вони промовляють до нас живими кадрами новітньої історії боротьби. Дивіться, як те було! Нехай воскресне та сила здорового духу і прагнення волі, жага до життя без стогону, ремствувань, жага до звичайного людського щастя буття. Гідного буття. Під синім небом у жовтому колоссі!

Незалежність. Хто на неї зазіхає?

УКРАЇНСЬКІ соціологи на підставі опитувань запевняють: громадяни нашої держави не бояться збройного нападу з боку як окремих країн, так і військових блоків. Але все-таки переважна більшість вважає, що є серйозні підстави непокоїтися за незалежність України. Звідки ж ця загроза — саме це вирішили з'ясувати кореспонденти «ГУ» і провели бліц-опитування. Його результати пропонуємо читачам.

Кредитна удавка

«Розпродують, розумієш, державу по шматочках!.. Давно вже сидимо в борговій ямі у Міжнародного валютного фонду. Всі ті капіталісти лише й мріють загарбати Україну. Не вдалося їм це зробити у другу світову, так вони зараз беруть реванш...» (політично підкований пенсіонер ГРИНЕВИЧ Павло Вікторович, 63 роки, колишній токар, регулярно читає газети і дивиться телевізор, фотографуватися відмовився).

Важко не помітити, що за час самостійності життєвий рівень громадян знижується прямо пропорційно зростанню зовнішнього боргу України. Кредити ніби надходять, а в кишені пересічного українця щодужче гуляє вітер.

Найбільш обурює те, що за позики фактично доводиться розплачуватися найнезахищенішим. Західні фінансові установи, які надають Україні кошти, вимагають скорочення соціальних виплат, ліквідації пільг тощо. Ось і відбирають останнє в тих, хто вже не має здоров'я заробити собі на хліб.

Але тільки-но народ справедливо запитає можновладців «як так жити?», ті одразу вказують на Міжнародний валютний фонд, Світовий банк. Мовляв, ось винуватці вашої бідності.

Але насправді ніхто Україну силоміць не примушує брати кредити. Так, політика того самого МВФ спрямована насамперед на захист інтересів західного капіталу. Не так давно віце-президент США Альберт Гор розповів, як Вашингтон використовує фонд для своїх потреб. Наприклад, нинішня фінансова криза в Азії призвела до скорочення експорту американської сільськогосподарської продукції у цей регіон. Фермери США у відчаї. Тоді американське керівництво пропонує передати додаткові кошти МВФ, який видасть кредити азіатським державам на подолання кризи. Так убито двох зайців: гроші повернуться з відсотками й американські експортери знов будуть на плаву. І Азія, звісно, підведеться на ноги.

Однак повернімося до українських боргів. Звинувачувати у своїх бідах кредиторів — марна справа. Так, величезну кількість коштів спрямовують на сплату відсотків, але хто в цьому винен, як не влада? Хіба МВФ примушує вітчизняних чиновників розкрадати позичені за кордоном гроші? Хіба Світовий банк пропонує нам узяти значно більше, ніж ми просимо?

Чимало країн Східної Європи беруть кредити на Заході, зокрема й у МВФ. Але в них ці гроші «працюють», результати видно і в Польщі, і в Естонії. То, може, українським «раскольниковим» не слід звинувачувати «стару процентницю»? А просто на виборах більше думати, чи потрібна державі така влада, яка, прикриваючи іноземними грошима наслідки власного «господарювання», все нижче опускає Україну до боргової ями.

Валентина ДРОЗДОВА.

І Севастополь у суперечці...

Як на мене, головна загроза незалежності України — це наш уряд. А якщо протягом найближчого часу не вдасться стабілізувати ситуацію в економіці, не буде виплачено заборговані пенсії, соціальні допомоги (які взагалі було б варто істотно підвищити), зарплати, то тоді небезпека незалежності йтиме вже від народу.

А щодо погроз іззовні... Кому ми потрібні зі своїми проблемами? Хіба що Росії. І то винятково як реванш за розпад Радянського Союзу, з чим росіяни ніяк не можуть змиритися. Як подивишся теленовини, почитаєш газети, то створюється враження, що сваримося ми з Москвою з найелементарніших питань. Той Севастополь як кілок у...

Ірина ПРИГОВА, 27 років, нині перебуває у декретній відпустці.

Сусідів не вибирають. Хочете жити з ними по-людськи, то будьте терплячими і готуйтеся до поступок. Не хочете, шукайте квартиру деінде. Та цю народну мудрість не застосуєш до ситуації, коли у ролі сусідів виступають цілі держави...

Що стосується нашого найбільшого сусіда, Росії, то, попри всі запевнення можновладців, ліпшими вони не стають. Справді, іноді здається: ось нарешті розв'язано проблему, над якою працювала кілька років не одна сотня людей. Рубікон перейдено, попереду — безхмарне майбутнє. Та минає день-другий, і на місці однієї розв'язаної проблеми постає десять нових.

Так, приміром, було з кількарічною епопеєю — підготовкою до підписання Договору про дружбу, співробітництво і партнерство. Скільки списів було зламано, скільки докорів пролунало в обидва боки... Торік під час першого державного візиту президента РФ Бориса Єльцина до Києва цей документ підписали-таки (а одночасно і угоди про поділ ЧФ). Верховна Рада не забарилася його ратифікувати. Після чого ми знову опинилися в глухому куті.

Розгляд договору у Державній Думі РФ так і не відбувся. Причин тому висували немало. Спочатку думівці, мабуть, переконані, що документ підписували на рівні не держав, а парламентів, хотіли дочекатися виборів до Верховної Ради. Потім нагора було піднято проблему російськомовного населення України (як на погляд нашої сторони, — «дуту»): мовляв, росіяни, які мешкають у нашій державі, не мають можливості здобути освіту рідною мовою, позбавлені права спілкуватися російською і взагалі зазнають всіляких утисків з боку держави. Це питання, до речі, думівці досі вважають відкритим. Несподівано знову сплила на поверхню столітньої давності угода про нульовий варіант, на ратифікації якої ВР наполягає Москва. Потім договір вирішили пов'язати з ратифікацією Радою угод про поділ ЧФ... Після травневого приїзду до Києва міністра закордонних справ РФ Євгена Примакова Леонід Кучма пообіцяв передати вищезгадані угоди до парламенту (що не так давно і зробив).

Нема підстав сумніватися: угоди про поділ ЧФ законодавчому органові України не вдасться ратифікувати так само легко, як договір. Занадто багато політичних сил одразу по підписанні цих документів однозначно їх засудили. Схоже, ми знову опинилися у глухому куті. Але цього разу Росія, дякуючи Державній Думі, вправно переклала відповідальність на Україну, «завдяки» її президентові Леонідові Кучмі. Тепер, коли це питання загальмує (а воно, безперечно, загальмує) у Верховній Раді, всі з полегшенням знову звинуватять парламент. Одне слово, з хворої голови на здорову.

Отак і будуємо наші відносини. І це тільки з одного питання. Можна згадати і вальсування навколо СНД: російський кавалер запрошує українську даму до танцю, а вона то сором'язливо опускає очі, то несподівано робить кілька па, потім робить раз-два, а на три — починає тікати від нав'язливого партнера. Ні на хвилину не вдається забути і про нафтогазовий зашморг на шиї. Час від часу ми сваримося через цукор, податки, різні позиції щодо НАТО... Непорозумінь так багато, що іноді просто дивуєшся, коли чуєш, як після чергової українсько-російської зустрічі її учасники в один голос запевняють: «наша дружба непорушна і міцна».

Але одночасно не варто все зводити до «підступності» російської зовнішньої політики. Їй, цій політиці, деякі молоді держави могли б і повчитися. Хочеться жити у державі, яка так відчайдушно захищала б свої інтереси. Попри складну економічну ситуацію (а ми часто забуваємо, що і в Росії є бідні, дуже бідні й дуже багаті) та те, що на міжнародній арені політика «сибірського ведмедя» часто стає предметом кепкувань, а іноді й осуду.., у Москві, принаймні, розуміють, чого вони прагнуть. А чого на сьомому році незалежності прагне Україна, не знають, здається, навіть у верхах.

Наталя ФІЛІПЧУК.

Нам диктують умови

ЯНІНА Г., 22 роки, програміст, налаштована дуже оптимістично. Вона вважає, що нашій незалежності ніхто завадити не може. Хіба що... ми самі:

— Гірше, ніж є тепер, нам навряд чи хтось із-за бугра може зробити. У них фантазії не вистачить. А якщо серйозно, то наша сучасна міжнародна політика — це той мізер, що робиться правильно. Наприклад, намагання України брати участь у всіляких форумах та міжнародних інститутах, бути відкритою країною, незашореною — це чудово.

— Проте є думка, що, входячи до загальної Європи, ми приносимо в жертву значну частину своєї незалежності. І нам знову диктують свої умови. Так, вступаючи до Ради Європи, Україна зобов'язалася скасувати смертну кару, і вже давно настав час виконати обіцяне.

— Я не проти смертної кари. Є категорія злочинів, які її заслуговують. Звичайно, було б добре, якби наша країна була високорозвиненою і «вишку» замінили довічним ув'язненням та роботами десь на копальнях чи шкідливих хімічних виробництвах. Однак ми ще такого рівня не досягли. Україна не в змозі дозволити вбивцям мучитися за наш рахунок. Стосовно мораторію, то це не вихід. Треба, щоб було чітко вирішено в той чи інший бік. А невиконання зобов'язань перед своїм народом чи європейським співтовариством — це національна риса, якої ми, напевно, ніколи не позбудемося. А те, що нам диктує свої умови Рада Європи, — нас же не на налигачі туди тягли, і, якщо є якісь положення в організації, вони мають бути однакові для всіх. І нам ніхто винятків не робитиме.

Хоч би краник не перекрили

ЕДУАРД С., 59 років, працює в енергетичній галузі, вважає, що нашій незалежності загрожує тільки поганий стан нашої ж економіки:

— Якщо у нас не працює промисловість — отже ми не можемо за результатами її діяльності купити те, чого нам бракує — газ, нафту, нафтопродукти. Наприклад, та сама Японія не має своєї нафти й газу, проте загрози енергетичної кризи там ніколи не було. А в нас неспокій перед початком кожного опалювального сезону... Ось узяти хоча б Європу: Німеччина отримує газ із Росії, проте їх незалежність від цього не страждає.

— А наша страждає?

— Звичайно! Яка ж це незалежність, якщо ми в боргах захрясли? І лише дивом вдається нині реструктуризувати ці борги, розплачуватися за бартером тощо. Це ненормально, це залежність цілковита. Москва може в будь-який момент припинити поставки. Тому що для Росії Україна — нахлібник. Як можна так жити? Ми отримуємо товари і не платимо за них. Це взагалі злодійство.

— Прагнення України взяти участь у каспійському паюванні реальне?

— Безумовно. Це один з виходів. І не лише транзит. Наприклад, будуватиметься трубопровід з Азербайджану в Турцію через Грузію. Здавалося б, Україна ні при чому. Але... У нас є потужний будівельний комплекс — «Укрнафтогазбуд» — організація, що має людей, досвід, механізми й може взяти частину виконання цього контракту на себе. Тепер же ми змушені, без користі для держави, робочу силу направляти в Росію, на Кіпр, у Грецію, та куди завгодно. І людей, які залишають країну в пошуках грошей, можна зрозуміти. Наша держава в їх кваліфікації та знаннях не зацікавлена. Виходить, українці мусять допомагати зарубіжній економіці. Прикро. Потенціал є. А економіка помирає, тому що немає справжнього господаря. І щоб він з'явився, треба, аби у верхніх ешелонах влади була повна згода. Хоча б із глобальних питань. А коли кожен тягне економічного воза у свій бік, дуже важко досягти чогось путнього...

Дмитро Павличко:

«Шановні депутати! Я звертаюсь до вас усіх. В такій емоційній ситуації ми можемо загубити головне. Я звертаюсь до всіх із словами Вольтера, який сказав: «Я демократ, я ненавиджу думку свого противника. але я готовий померти за те. щоб він мав право її висловити». Я хочу, щоб ми одразу настроїлися на три головні рішення, без яких ми звідси не повинні вийти.

Перше. Проголошення повної незалежності України. **(Оплески).**

Друге. Передача всіх військових одиниць, дислокованих на території України, під командування Президії Верховної Ради України. **(Оплески).**

І третє. Повна департизація державних органів України».

(Із стенограми виступу на позачерговій сесії ВР України 24 серпня 1991 року)

Галина КВІТКА, «Голос України»

Селекція на узбіччі

Прибуткова на Заході справа у нас обертається самими збитками

— Шкода, запізно ви до нас завітали, — з порога «обрадував» директор Миронівського інституту пшениці ім. В. М. Ремесла Леонід Животков. — Аби на два дні раніше, застали б косовицю на елітних ланах. А урожай видався щедрий...

На бюджетному ентузіазмі

Не фінансуються тепер державою наукові дослідження, випередив моє запитання директор, не дають коштів на пальне, добрива, хімреактиви. Придбані ще на початку сімдесятих, техніка та лабораторні прилади відслужили не один амортизаційний строк. Гроші бюджет передбачає лише на зарплату. Три місяці не бачили заробленого селекціонери. Мізер, порівняно з внеском миронівських сортів у економіку країни.

Тим більше дивно, що ми опинилися у ролі прохачів, продовжує Леонід Олександрович, коли знати: у всьому світі гарантоване право генетико-селекційних інститутів на отримання винагороди за інтелектуальну власність. Відповідні правові акти ухвалено і в Україні. Та діють вони далеко не завжди. Як наслідок — передбачені законодавством відрахування за використання того чи іншого сорту здебільшого так і не потрапляють на рахунок наукового закладу, який створив цей сорт. А ослаблення вітчизняного генофонду — шлях до економічної поразки. Бо сільськогосподарське виробництво не може базуватися на чужому насінні.

Селекційних справ чарівники

Кабінет директора модерновістю не вирізнявся: скромний інтер'єр, старенький вітчизняний кольоровий телевізор — до «ділових апартаментів» нових українців йому далеко. Що одразу впало у вічі — окремий стіл з білими пухкими буханцями, випеченими з миронівської пшениці і дечка з найціннішим скарбом інституту — добірними зернятками-горошинками.

— Пшениця «Миронівська-61» цього року проростала на вітчизняних полях на 700 тисячах гектарів, «Мирлебен» — на 350 тисячах, «Миронівська-27» — на 183 тисячах, — перераховує господар кабінету.

Мимоволі згадалося висловлювання англійського письменника Джонатана Свіфта, який свого часу говорив, що всякий, хто замість одного колоса чи одного стебла трави виростить на тій самій площі два, зробить людству і своїй батьківщині неоціненну послугу. Якщо керуватися цим правилом, Леонідові Олександровичу (власне, як і багатьом співробітникам дослідної установи) вітчизна заборгувала в сотні, а, може, й у тисячі разів. Він — автор багатьох сортів, занесених до Державного насіннєвого реєстру України. Навіть за часів незалежності, коли наукові дослідження «вийшли із моди», у 1997 році йому за створення стійкої до вилягання напівкарликової пшениці «присудили» Державну премію в галузі науки і техніки. Та у розмові знаний селекціонер особисті заслуги замовчував.

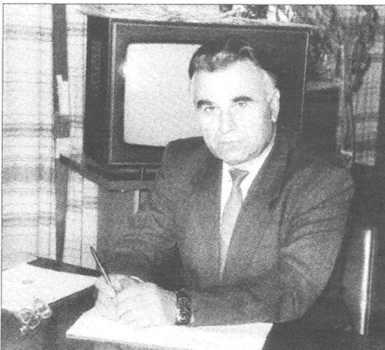
«Злачне» місце

На невеличкому насіннєвому заводі інститутського науково-дослідного господарства «Еліта» «зерновий аншлаг». Нещодавно зібрану озимину готують до осіннього засіву. Кожну насінину ретельно очищають від полови та сміття, інкрустують — тобто «одягають» у поживну і захисну «одежину». Така зернинка, забезпечена власним запасом добрив та засобів захисту, у грунті почуватиметься набагато комфортніше та безпечніше, ніж не обоброблена.

Обладнання, встановлене 1932 року, насилу справляється зі своїми «обов'язками» і ледь пропускає 10 тонн збіжжя за зміну. Переробити ж треба 1200 тонн. А осінній засів ось-ось. Доводиться працювати у три зміни, тобто цілодобово.

— Рятує, — розповідає директор інституту, — що замовники не приїздять одночасно. Останні з них вибираються до нас аж наприкінці вересня. Та, звісно, щорічний аврал — у роботі не помічник...

Саме тому послідовники Ремесла чекають-не дочекаються, коли спільно з миронівською фірмою «Мир-Сем» за фінансової підтримки датської «Даніско», яка інвестує 10 мільйонів дойчемарок, добудують сучасний насіннєвий завод. Переоброблятиме він аж 20 тонн збіжжя за годину — 20 тисяч тонн за сезон. Тоді, напевне, «миронівцям», не доведеться щорічно готувати до посіву озимину в пожежному порядку — все вирощене оброблятиметься за 15-18 днів. Гарна справа. Та на кожну бочку меду обов'язково знайдеться своя ложка дьогтю. Нині на заводі працюють 50 робітників. На новому модернізованому підприємстві місце знайдеться лише п'ятьом.

— Але ж за «так» ніхто нічого не дає, — з'ясовую для себе. — То яка вигода іноземцям вкладати кошти в українське виробництво? Чи не станемо залежними від датчан? Чи не завалять вони нас своїм посівним матеріалом?

— Жодних вимог, — заспокоює Леонід Олександрович, — закордонні партнери не ставлять. Вони розуміють — з'явиться одне унікальне підприємство, надійдуть інші замовлення. З України, країн СНД. Звичайно, датчани передають на сортовипробування свої селекційні досягнення, хочуть, щоб до нашого державного реєстру потрапив хоча б один їхній сорт — за його використання Україна сплачуватиме відповідні відсотки.

А щодо закордонної зернової експансії... У державному реєстрі 75 сортів озимої пшениці. Тільки три з них — іноземної селекції. Хоча для держсортовипробування пропонувалося значно більше «чужинців». Конкурентоспроможніше вітчизняне насіння не дає їм можливості окупувати українські лани. Звичайно, можна завезти сорт, розрекламувати, продати. Але якщо «заїжджий» хоча б раз підведе наших господарників, більше вони до нього не повернуться.

Коли закордон пропонує справді перспективний посівний матеріал, — це лише на користь країні. Скажімо, сорти гороху Дамір-2, Дамір-4 (створені не без використання миронівського селекційного матеріалу) значно переважають українські. За урожайності 40-50 центнерів з гектара вони не осипаються, придатні для прямого комбайнування. Чи варто нам відмовлятися від запровадження у себе таких новацій?

Таїнство народження

У лабораторії якості зерна сезон лише розпочинався. Саме тут, посвячує мене у тонкощі селекційної справи її завідувач Микола Блохін, щойно зібрану з дослідних ділянок насінню виносять попередній вирок. Тестують його за двадцятьма показниками. Якщо воно не відповідає споживчим стандартам, зерно «відмітають». Насіння плекають не один рік, перш ніж стане новим сортом.

— Буває й таке,— розповідає завідувач відділу генетики пшениці Галина Колюча.— Вирішив, скажімо, селекціонер поєднати в одній рослині споживчі якості пшениці зі стійкістю і невибагливістю жита. «Діти» від такого міжвидового «шлюбу» здивували морозостійкістю, обдарували рекордним урожаєм. Дещо розчаровували споживчі якості зерна, та за житньою рецептурою виходив непоганий хліб. Уже гібридне насіння висіває дослідник, і на тобі — «нащадки» розщепилися на пшеницю і жито, замість «метисів» експериментатор отримав вихідні форми. І лише втручання в генний апарат пшенично-житніх гібридів допомогло вивести озимий тритикале.

— Трити?.. — перепитую.

— Тритикале. Два перші склади від латинського позначення пшениці, останні — від ботанічної назви жита. Врожайність цієї культури — за 70 центнерів зерна на круг. Причому вона може бути не тільки хлібом, а й фуражем. На корм худобі йде тритикале АДМ-3, що дає до 430 центнерів з гектара зеленої маси з високим вмістом білків.

А от «діти» пшенично-пирійних гібридів (так, саме з пирієм — заклятим ворогом зернового лану селекціонери схрещують хлібні культури, щоб прищепити їм імунітет до грибкових та вірусних хвороб), як правило, виявляються безплідними. Без методів генної інженерії теж не обійтися. Доводиться втручатися в молекули ДНК — носії спадкової інформації, щоб отримати рослини, здатні до продовження свого нетрадиційного роду. Звичайно, потомство часто недолуге, з невеликим колоском, деформованими зернами, що осипаються як у диких злаків. Але серед них зустрічаються і цікаві для селекціонерів зразки.

Насіння – це ще аж ніяк не гроші

Створити новий сорт за нинішніх економічних умов для наукової установи — ще не все. Дослідне господарство «Еліта» — колишній підрозділ інституту, а нині самостійна юридична особа, яка заробляє гроші. І на науку також. Офіційно — займається розмноженням оригінального насіння, створеного цим селекційним закладом. Проте реалізація висококласного посівного матеріалу — справа не завжди прибуткова.

— Чому? — дивуюся. — Диво-насіння нікому не потрібне?

— Висококласне зерно, — пояснює керівник дослідного господарства Леонард Годзовський, — задоволення не з дешевих. Під час його вирощування треба створювати відповідні технологічні умови.

До того ж у ціну вкладаються затрати на створення сорту. Величезні затрати... Кожне господарство намагається взяти якісне зерно для засіву. Але мало хто може заплатити за нього гроші. Зазвичай, привозять в обмін пшеницю 3-го класу.

На озимі попит стабільний. Бо кошти, вкладені в землю — добрива, техніку, пестициди, в кілька разів окуповуються доходами від реалізації зібраного врожаю. Ось у агрофірмі «Мрія» Володарського району, що на Київщині, наш сорт озимої пшениці «Мирич» нинішнього року на 30 гектарах дав по 84,4 центнера на круг. Середня врожайність в господарстві теж непогана — 64 центнери з гектара. Там намагаються дотримуватися всіх технологічних вимог.

Лани на голодному пайку

— Інакше, — додає головний агроном відділу насінництва Валентин Дворнік, — нічого не вийде. Коли навіть суперелітне насіння кинути в непідготовлений грунт, не дати йому добрив, не вберегти від шкідників і хвороб, — зернинка не проявить свій генетичний потенціал.

Якщо у 1987 тоді ще в Українській радянській республіці середня врожайність озимої пшениці становила 37,8 центнера на круг, то нині — на 9 центнерів менше. У масштабах країни недоотримується щороку не багато не мало 4,5 млн. тонн озимої пшениці — майже на мільярд гривень. Пояснення нещедрості вітчизняного лану просте — доведені селекціонерами до високого ступеня досконалості сорти утримуються на голодному пайку: посівам бракує поживи, вони заростають бур'янами, не дотримуються технології. А 40% господарств сіють взагалі «сміттям».

Від цивілізації до варварства

Сучасні технології не завжди по кишені і самим «миронівцям». Придбаний за шалені гроші ще за радянських часів, апарат штучного клімату фітотрон простоює. Інститутська гордість, про нього свого часу писали майже всі газети, давав змогу за один рік збирати три врожаї. А значить, у кілька разів прискорити селекційний процес. Нині використання фітотрона не під силу інститутові — надто енергозатратно. І без того за електроенергію платити нічим. Тож процес виведення нових миронівських сортів, як і за часів заснування інституту, триватиме 12-15 років.

* * *

Відома американська фірма «Джон Дір» у спеціальних ангарах на значних площах вирощує зернові культури лише для того, щоб прискорити польові випробування своїх комбайнів. Коли то тепер знов запрацює той осиротілий фітотрон, що «влетів» державі в копієчку, а тепер разом з вітчизняною наукою залишився на «узбіччі»? Велику справу загубити просто. А ось відродити...

Київська область.

На знімку: директор Миронівського інституту пшениці ім. В. М. Ремесла Леонід Животков.

Фото автора.

Іван Македонський:

«Склалося дуже складне становище з бюджетами місцевих рад. У вересні нічим буде платити зарплату їхнім працівникам. Передусім тому, що не визначено досі форми комунальної власності, які мають бути у віданні рад. Тому, вважаю, необхідно оперативно прийняти рішення з цього питання і включити його в цю постанову.

Друге. Щодо заготівлі зерна. Сьогодні треба продати тонну зерна, щоб купити пару кросовок, і 150 тонн — щоб купити один комбайн. Тож, напевне, слід переглянути ціни взаємної торгівлі між господарствами і державою».

Голова:

«Давайте доручимо протокольно Кабінетові міністрів винести це питання, бо ми зараз не можемо за нього голосувати, оскільки воно не сформульоване».

(Із стенограми позачергової сесії ВР України 24 серпня 1991 року)

24 серпня — 75 років з дня народження академіка В. Глушкова

Людство ще має оцінити його праці

ЗА 48 РОКІВ *роботи в Національній академії наук України мені випало щастя зустрічатися, спілкуватися та співпрацювати з багатьма видатними вченими.*

Віктор Михайлович Глушков виділявся навіть серед них. Можливо, не так досягненнями в конкретній сфері знань, як щонайширшою ерудицією, державним мисленням, здатністю до геніального передбачення майбутніх змін наукових та суспільних процесів планетарного значення. У Глушкова були також безмежна й невтомна пам'ять, величезна сила волі і титанічна працездатність. Йому було послано дар охоплювати та координувати думкою цілу сукупність проблем, він невтомно генерував нові ідеї, мав глибоку інтуїцію та непохитну віру, що все йому під силу.

В. Глушков був, за моїми спостереженнями, видатним організатором науки, хоча іноді скромно стверджував, що цього хисту йому подаровано менше, ніж інших.

Не раз розповідав мені Віктор Михайлович про те, який глухий і непохитний мур стоїть між ним і бюрократичною системою керування, що базується на адміністративному свавіллі під час прийняття найвідповідальніших рішень. Сьогодні можна стверджувати: якби радянське керівництво пішло тоді на систему управління економікою, яку пропонував Глушков, — не сталося б її розвалу. Політична верхівка країни не розуміла геніального Глушкова і не прислухалася до нього.

Мабуть, правильно кажуть, що немає пророка у своїй країні, адже ім'я В. М. Глушкова краще знали на Заході, ніж в Україні. Скажу для прикладу, що про нього і його праці двічі доповідали президентові США. Його блискучі успіхи в кібернетиці були відомі також в Англії, Франції, Японії, Австралії, Канаді, Індії, де він виступав з доповідями та лекціями. Глушков, безумовно, титан думки і дій, але всі його зусилля, як я знаю достеменно, бо він ділився зі мною багатьма своїми роздумами, як правило, натикалися на стіну байдужості, нерозуміння, а то й просто ворожості у верхніх ешелонах радянської влади.

Він був вимогливим і жорстким керівником, не терпів фамільярності й панібратства, яких, на жаль, припускалися деякі інші керівники Академії та її інститутів. У відносинах зі співробітниками Віктор Михайлович завжди тримав необхідну дистанцію. І не лише на роботі, а й на відпочинку. Він зовсім не знав звертання на «ти», яким багато хто з високих керівників завжди грішили і, на жаль, грішать.

На відміну від багатьох інших тогочасних керівників академік Глушков ніколи не читав написаний текст доповіді або виступу, завжди дивився у вічі аудиторії, вмів чудово говорити з трибуни. Він один із зовсім небагатьох директорів, хто сам проводив — цікаво, полемічно — наукові семінари в інституті.

На порозі XXI століття наукові досягнення, отримані завдяки генію великого вченого, мають допомогти суспільству в побудові життя, гідного наших дітей та онуків.

Костянтин СИТНИК,
голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти, академік НАНУ.

Станіслав Гуренко:

«Шановні депутати, я розумію, що всі збуджені, радісні. Дійсно, ми щойно прийняли історичні рішення для нашого народу. І я вітаю нас з таким одностайним схваленням цих постанов. Тому що ми знайшли згоду, і більшість, і меншість. Ми дійсно сьогодні вже маємо самостійну суверенну державу. Ми проголосили Україну незалежною, демократичною. Але благородну мету — будувати правову державу — не можна розпочинати з насилля.

...Я вношу конкретну пропозицію. Доручити Генеральному прокурору республіки порушити кримінальну справу щодо тих, хто чинить насильство над людьми, зобов'язати Міністерство внутрішніх справ, особисто міністра вжити зараз негайних заходів щодо припинення насильства і приниження людської гідності»

(Зі стенограми виступу на позачерговій сесії Верховної Ради України 24 серпня 1991 року).

Віталий АБЛІЦОВ, «Голос України»

«Не так тії вороги, як добрії люди»

Іван Франко, «народ», «землячки»...

ДЕНЬ НАРОДЖЕННЯ класика вітчизняної літератури — 27 серпня — спонукає вкотре вже перегорнути його біографію та спробувати глибше зрозуміти його місце в нашому духовному житті. Як не дивно, досі ми не видали «Франківську енциклопедію» (слава Богу, пощастило Тарасові Шевченку — маємо двотомний словник, який міг би побачити світ саме як енциклопедія. До речі, видання так і задумувалося, але тоді в Радянському Союзі ще не було ні Пушкінської, ні Лермонтовської енциклопедії, тому Київ «не мав права» випередити Москву). Здається, єдиний, хто сьогодні турбується Іваном Франком, — це невтомний професор Федір Погребенник, який видрукував у наукових збірниках словник перекладачів творів автора «Мойсея».

Коли перечитуєш біографію Івана Франка (1856—1916), переконуєшся, що нинішній застій в українській культурі наслідок не лише наших економічних негараздів (на реалізацію «своїх» проектів можновладці легко знаходять кошти), а й відсутності довгострокової програми її розвитку. Хто пояснить, наприклад, чому в рік тисячоліття вітчизняного літописання не були започатковані широкомасштабні заходи, націлені на відродження української книгодруку? Де повнокровні біографії наших видатних діячів, життя яких — найяскравіше свідчення української інтелектуальної присутності у світі?

А повчального в життєписах наших велетнів духу є чимало. Як немало й того, що належить засудити.

«Свинська конституція»

Уперше Івана Франка висунули в кандидати в депутати (посли) до австрійського парламенту 1895 року. Тоді відбувалися додаткові вибори в окрузі Перемишль—Мостиська — Добромиль.

В Австрії не було загального, рівного і таємного голосування. Виборців поділили на курії, залежно від розміру податків. Франкознавець Михайло Возняк подав таку статистику: «Один селянський депутат (посол) в Австрії захищав інтереси 75 тисяч населення, один промислово-торговельний посол — коло 20 тисяч, а один шляхетський (заможний) — 50 чоловік».

Виборча кампанія Івана Франка відбувалася з брутальними порушеннями законів. Сам Письменник розповів про свої вибори у віденському тижневику «Die Zeit» під назвою «Найновіші галицькі вибори». Суперником І. Франка на виборах був польський багач Павло Тишковський: він прагнув завоювати депутатський мандат, яким перед тим володів його батько. Письменник виступав від Радикальної партії.

Селянський виборчий комітет у Перемишлі видав спеціальну відозву із закликом голосувати за І. Франка.

Австрійська влада, як могла, перешкоджала Письменникові: арештовували і його самого, і його агітаторів, розганяли мітинги й зібрання.

Оскільки селяни голосували не безпосередньо за майбутнього депутата, а за так званих правиборців (які фактично й обирали депутата), то останніх було підкуплено. Так унаслідок шахрайств, погроз, підкупу і провокацій П. Тишковському вдалося одержати 494 голоси, а І. Франкові лише 122.

Вдруге Письменник висувався кандидатом у посли (депутати) австрійського парламенту 1897 року. Дружина відраджувала його від цього кроку, знаючи наперед результати нечесних виборів. І знову переміг П. Тишковський.

«Один наслідок мала моя кандидатура, про який мені певно й не снилося: обрання пана Тишковського дісталося йому досить дорого... 8—10 тисяч злотих», — писав з іронією І. Франко.

Утретє Письменник брав участь у парламентських виборах 1898 року. Фактично він переміг, але через махінації влади його суперникові «дісталося» на 10 голосів більше.

Про свій гіркий досвід участі у виборах до австрійського парламенту Іван Франко написав в оповіданні «Свинська конституція».

Зрозуміло, австрійські можновладці робили все, аби лише не допустити українця в парламент. Та все ж багато залежало й від виборців — тих простих галицьких селян, чиї інтереси палко хотів захищати Письменник. Але рівень їхньої громадської свідомості був такий, що їхні голоси легко скуповували за копійчані подачки та дешеві подарунки. Однодумці І. Франка малювали портрети тих нещасних виборців —ковбаса в руці та чарка оковити:..

В ті часи було загальновживаним образливе слово «хруні», тобто ті, хто йде на співробітництво з народними кривдниками, хто з егоїстичних власницьких міркувань зраджує національні інтереси.

«...У вас любові до своїх нема»

Такого висновку вимушений був дійти І. Франко після своєї невдалої спроби зайняти кафедру у Львівському університеті 1895 року. Він пройшов усі попередні випробування (лекція перед професорською аудиторією, відповіді на запитання провідних викладачів вузу, лекція перед студентами). Влада використовувала всі можливості, щоб не допустити Письменника до викладання, з яким він пов'язував усі свої надії.

«Коли мене уперед напав був сум, так се не для того, що мені не дано доцентури, а для того, що відібрано можливість наукової праці і засуджено надалі на журналістичну панщину та й ще на польській ниві... Думаючи про університет, я думав у першій лінії про те, що вирвусь з сеї тачки і віддамся праці, до котрої мене охота і котрою досі і на будуче буду могти займатися тільки прихапцем», — писав Іван Франко.

І як гірко читати знову, що програв Письменник завдяки «землячкам», які не могли піднятися над партійними, а часто й особистими, інтересами і допомогти І. Франкові посісти університетську кафедру та зайнятися улюбленою справою. «Скорше на моїй долоні виросте волосся, як Франко буде доцентом», — заявляв його опонент О. Барвінський (Олександр Барвінський — педагог, історик, громадсько-політичний діяч, член Наукового товариства ім. Т. Шевченка, депутат віденського парламенту).

«Ні, пане раднику, — звертався до останнього прихильник Франкового таланту Т. Окуневський, — у вас любові до своїх нема. Ви хіба в силі піднестися до того вищого почуття честі народної, перед котрою зникають противенства партійні...»

Немало доклав зусиль до того, щоб І. Франко не став доцентом Львівського університету, і Анатолій Вахнянин — педагог, композитор, посол віденського парламенту.

До речі, університетську кафедру тоді зайняв Олександр Колесса — мовознавець, історик, член НТШ, один із засновників Українського вільного університету в Мюнхені, ректор Карлового університету в Празі.

Кожен із згаданих людей — достойний і відомий представник української культури та науки. Але жоден з них не піднявся над своїми чи то партійними, чи то егоїстичними міркуваннями і не поступився місцем Іванові Франку.

Яка знайома ситуація!

Сто років минуло, а українська інтелігенція наступає на ті ж граблі.

«...я готов емігрувати де-небудь на краю світу»

У листі до Михайла Драгоманова в 1887 році Іван Франко сповістив свого однодумця про своє рішення залишити батьківщину. Його запросили стати редактором часопису «Америка». Ініціатором переїзду Письменника до США став священик Іван Волянський, який збудував на американській землі церкву й заснував пресове видання.

Михайло Драгоманов не радив Іванові Франку їхати за океан, особливо через те, що «українські землі відчули б велику втрату, коли б їх залишив такий всебічний діяч».

Не вітали це рішення Письменника і його найближчі друзі, зокрема Михайло Павлик.

Очевидно, ці аргументи стали основними — і Іван Франко змінив своє рішення.

1895 року в іншому листі до М. Драгоманова Письменник знову порушує питання свого переїзду на американський континент, але вже не у США, а в Канаду: «... я готов емігрувати де-небудь на краю світу. Ми тут з д-ром Олеськовим дискутуємо тепер багато про Канаду. Він їде там в половині юля.., а коли місце найдеться підходяще і покажеться можливість знайти гарну колонію, я перший готов забратися за океан».

Але знову свого наміру Іван Франко не здійснив. Зате він ніколи не відмовлявся від співпраці з американською діаспорою.

Є свідчення про його співробітництво з газетою «Свобода» та «Канадійський фармер».

У збірці поезій «Мій Ізмарагд» уміщено цикл Франкових віршів «До Бразилії», в яких змальовано трагічну долю українських емігрантів. Але відомі й факти участі Письменника в агітації до виїзду галичан та буковинців до Канади.

Людмила КОХАНЕЦЬ, Юлія ШЕЙКО, Сергій КОВАЛЬЧУК (фото), «Голос України»

Назустріч сонцю простягнули руки І з їх долонь не вилили тепла

Жорсткий целофан був її першою пелюшкою. Ковдрою — сухе гілля. Люлькою — мерзла земля. Холодна, як серце жінки, що прирекла свою доньку на смерть

У центрі знімка — Ніна Карпачова

— Тієї зміни сторож не вийшов на роботу, і я замість нього обходив територію. Раптом почув дивний звук. Прислухався — десь заходилася від крику дитина. Ще подумав: ну й мама, вигулює о сьомій ранку дитя. А на вулиці холод, мороз проймає крізь одяг. Хотів сказати «матусі» кілька «ласкавих» слів, щоб знала, коли гуляти. Бачу — нікого нема. Зазирнув у машину — порожньо. Що за диво? Зайшов за гараж, а крик ще виразніший. Долинає десь від землі. Дивлюся, лежить моя «галюцинація» під гілками: кульок розірвався, воно все у крові, видно, кілька годин, як побачило світ...

Назар згадує той морозяний ранок, тулячи до грудей трирічну Катрусю. Їй тепло і затишно на руках у татка, ніжних, як серце, що принесло їй життя.

Доки їхала «швидка», Назар скупав дівчинку в теплій воді. Лікарі за кмітливість похвалили (купіль була першим порятунком від переохолодження), хоча й здивувалися: як, ти вперше купаєш дитину? Ну, хлопче, даєш...

Три роки тому Назарові було дев'ятнадцять. Лише дев'ятнадцять! Багато його ровесників ще самі безпорадні, як діти: мамо, мені треба, батьку, дай... Дев'ятнадцятирічний юнак ошелешив матір звісткою:

— У тебе народилася внучка. Та не падай. Ти не так зрозуміла... Мамо, я знайшов дівчинку. Чуєш, знайшов... Лікарі сказали, їй три години. Уявляєш? Мамо, вона буде наша...

— Я справді мало не зомліла, — зізнається Валентина Володимирівна. — Оце новина! Зранку мала двох неодружених синів, а в полудень уже й внучка з'явилася. А Назар не відходить: «Ось побачиш, яка вона гарненька». А тут ще й старший, Тарас, атакує: «Мамо, давай заберемо її собі». — «Куди заберете? — кричу. — Ви собі жінок лінуєтеся знайти, а вже дитину хочете. — «То ми одружимося, обіцяємо». — Ви бачите, вже й одружаться...

Поїхала я до своєї матері на пораду. А вона того дня іменинниця. 70 років... «Мамо, в нас «чепе». А мама якась така схвильована: «Стривай. Ось, послухай, яке мені «чепе» приснилося. Приходить твій небіжчик батько і каже: «Вітаю, в тебе народилася внучка». Я аж руками сплеснула: все, Божа воля, що тут радитися?» Так у нас з'явилася Катруся, на честь бабусі хлопці назвали.

Утім, дорога малої Катрусі до рідного дому була така звивиста, що часом Т-в (нагадуємо, прізвище не називаємо на прохання героїв) охоплював розпач. Дівчинку довго виходжували медики. Крім лікарні, Назар з Валентиною Володимирівною торували ще один шлях: по інстанціях, що мали їм дати юридичне «добро» на дитину. Саме тут їх спіткали найбільші «сюрпризи». Назару «люб'язно» пояснювали, що в нього немає жодного права на удочеріння. Молодий, неодружений — раз. Бажаючих удочерити здорову дівчинку хоч греблю гати — два. «Ну й що, що ти врятував? Спасибі — і будь здоровий. До речі, ніхто тебе не просив її рятувати. Переступив би собі і пішов далі. На одну менше, на одну більше — яка різниця...»

Не «підходив» чомусь чиновникам і сімейний статус та вік матері Назара.

«Хіба такій жлобисі можна довірити дітей!» — вигукнула мені у вічі міськвиконкомівський юрист Л. Біба, — згадує Валентина Володимирівна. — Я зроблю все можливе, щоб ви дитя не одержали».

Коли «глибокоюридичні аргументи» вичерпалися, настирливим прохачам роз'яснили популярніше: за дівчинку треба заплатити. Спритники швидко збагнули: дитя здорове, на такий «товар» «покупець» знайдеться. То якщо вже вам так припекло мати доньку — будь ласка, за таксою...

— Прийшли ми додому і стали підраховувати, за скільки і що можна продати. Старенький «москвич» —не «мерседес». Сама тільки назва, що машина. За нього багато не дадуть. Меблі — також не великий скарб. Позичити гроші? А в кого? Думали-гадали, аж доки не здогадалися звернутися до газети. Спасибі, журналіст «Киевских ведомостей» Микола Пацера «вивів» нас на Карпачову.

Уповноважений з прав людини Ніна Карпачова (тоді заступник голови парламентського Комітету з питань прав людини, національних меншин та міжнаціональних відносин) була «хрещеною матір'ю» багатьох усиновлених з її допомогою дітей, але з таким унікальним випадком зустрілася вперше.

Мабуть, і вперше довелося так важко виборювати право цієї сім'ї на знайдене Назаром дитя.

— Дитину бажали взяти не з пологового будинку, не зі спеціального дитячого закладу, фактично із смітника, — коментує на наше прохання «унікальний випадок» Ніна Іванівна. — Бажали взяти люди, які стали їй найріднішими. У кого ще могло бути більше і юридичних прав на дівчинку, ніж у людини, що врятувала їй життя? На жаль, дехто з чиновників не керувався ні мораллю, ні правом. Їхня «принципова позиція» називається просто: хабарництво. Справді, сьогодні є черга на усиновлення: в Україні майже мільйон безплідних подружніх пар, які бажають узяти дитину. До речі, ця черга була б набагато меншою, якби ті, хто займається справами дітей-сиріт, не створювали безглуздих бар'єрів. Влада має допомогти людині реалізувати свої права, а не влаштовувати їй «біг з перепонами».

На щастя, Т-м не довелося виставляти своє скромне майно на «торги». З допомогою Ніни Іванівни вони «взяли» неприступні бюрократичні «фортеці», хоча, як згадують не без здригання, «штурм» навіть за «артпідтримки» був не для людей зі слабкими нервами. Справді, треба було так полюбити дитину, так відчути її своєю кровинкою, щоб боротися за право на неї до переможного кінця.

— Мені хлопці одного разу сказали: «Сядемо в тюрму, а Катю викрадемо». «Бог з вами», — кажу, а сама, грішна, думаю: «Може, це й справді єдиний вихід?» Тому я двічі вдячна Ніні Іванівні: і за Катрусю, і за хлопців, що не вскочили у халепу.

— А обіцянку свою сини виконали? — цікавимося в мами-бабусі (Катруся називає Валентину Володимирівну мамою). — Одружилися?

— Виконали, — сміється наша співрозмовниця. — Вони змалку знають, що треба тримати слово. Привели мені своїх дівчат в один день: «Мамо, підходять вам невістки?» Чого ж не підходять: дівчата гарні, чемні, скромні. Обидві сподобалися з першої зустрічі, чесно скажу вам, і нині подобаються. Не розчарували мене невістки: добрі, роботящі, турботливі. Здається, сама доля подбала про моїх синів: кращих дружин не буває.

З Оленкою Назар познайомився завдяки.... Катрусі. Історія замовчує, чому саме в цієї красивої дівчини він мало не щодня купував банани. А може, й справді вони в неї були найкращими в усьому районі?

Мабуть, у привабливість свого «краму» повірила і сама продавщиця: вона ще здалеку помічала постійного «клієнта».

— Кілька бананів для моєї донечки, — весело замовляв юнак. Одного разу не втрималася від цікавості: «А де ж ваша мама?» — «Донечка є, мами немає», — загадково відповів молодий татусь. — «Хочете, я буду мамою?», — пожартувала.

«А ти вийдеш за мене заміж?» — не пожартував Назар. Оленка подумала і також відмовилася від жартівливого тону. Заміжжя — справа серйозна: «Вийду...»

— Оленко, а ви не боялися: так відразу і мама?

— Чому відразу? — всміхається Назарова дружина. — Він часто приходив «по банани». А якщо серйозно, знаєте, що я вам скажу. Народити дитину — не подвиг. Це не важко. Зробити так, як Назар... Я ще більше полюбила його — за Катрусю. Коли він мені розповів пізніше історію свого батьківства, мене просто вразив його вчинок. Таке благородне серце в молодого хлопця — хіба можна знайти кращого чоловіка? В інших хлопців принаймні я такого не помічала. А Катруся? Хіба вона може злякати? Вона ж наша. Довірлива, ніжна дівчинка.

— Вам казали, що вона схожа на вас?

— Часто кажуть...

— Між іншим, про схожість, — втручається Назар. — Нам з донькою довелося пройти генетичне обстеження. Дехто з особливо «принципових законників» намагався «пришити справу»: чого це раптом він побивається за дитиною? Може, і справді його «вуха стирчать», і тепер удочерінням намагається «замести сліди»...

Недавно в Катрусі з'явився братик — Михайлик. «У нас усе, як належить, — сміється Оленка, — спочатку нянька, а потім лялька. Про таке можна тільки мріяти...» І, наче ілюструючи сказане, трирічна «нянька» демонструє свою майстерність. На руках у мами заплакав Мишко. Катруся гладить його по голівці і простягає подаровану їй іграшку. Малюк затихає відразу.

«Ну хіба не розумниця, — тішиться бабуся. — Щоб ви тільки бачили, як вона миє посуд, як підмітає, а як віршики розповідає... Моя золота помічниця...»

На жаль, і нині в Т-в не без проблем. Молода родина не має свого помешкання. Про нормальну, простору (щоб дітям було, де бавитися) квартиру поки що мріють. «Похід» Назара по кредит на житло дуже нагадує йому вже пройдений шлях за Катрею: такі самі бюрократичні перепони, як і під час тривалої битви за вдочеріння.

Ніна Карпачова обіцяє побороротися за права родини своєї хрещениці. «Нічого, щось вирішимо...» І ми віримо: вирішать. Вони просто приречені на перемогу.

Наостанку ми не втрималися від не зовсім делікатного, але дуже «пекучого» запитання: що буде, коли раптом знайдеться «мама»? Своїм «каяттям» вона може в одну мить перекреслити сімейну гармонію.

Назар інтуїтивно ще міцніше пригортає до себе доньку. Ніна Іванівна заспокоює:

— У так званої матері немає жодних ні моральних, ні юридичних прав на дівчинку. Ця жінка — злочинниця. Якщо вона раптом і з'явиться «на горизонті», ми зробимо все, щоб порушити проти неї кримінальну справу і притягнути її до відповідальності за замах на життя новонародженого немовляти.

Прощаючись, Валентина Володимирівна просить: «Ради Бога, не робіть з нас героїв. Ми нічого особливого не зробили. У людей ще більше дітей...»

Ми чесно старалися не «ліпити героїв». Просто розповіли, що побачили і почули. А якщо й помітили щось «особливе», просимо не ображатися. Нашу «вину» спокутує щире побажання вам нових перемог у житті. З такими родинами наша країна не пропаде. Слово честі, не пропаде.

Колись одна юна поетеса написала вірша: «Назустріч сонцю простягни ти руки і з їх долонь не вихлюпни тепла...» Неначе сказано про них, людей, що відігріли Катю.

Роман Лубківський:

«Шановні депутати, український народе! Сьогодні звершується торжество історичної справедливості. Ми повертаємося в лоно цивілізованих держав, спираючись на багатовікову традицію нашої державності — демократичної, миролюбної й відкритої для всього світу. Виходячи з цієї традиції і з традиції пошани до національних святинь, а також традицій боротьби за незалежну Українську соборну демократичну державу, пропоную внести національний український жовто-синій прапор і встановити в приміщенні Верховної Ради України».

Голова:

«Шановні товариші. Мова йде про пам'ятний прапор, який був на танку, який захищав Верховну Раду РРФСР. Ви його бачили часто по телебаченню. Я вважаю, що він завоював право як пам'ятний прапор бути в цьому залі».

Оплески.

Голова:

«А коли ми приймемо Конституцію і постанову про символіку, тоді над куполом піднімемо те, що приймемо».

Шум.

Голова:

«Я думаю, що голосувати не потрібно».

Шум, вигуки з залу.

Голова:

«Ніяких інсинуацій не потрібно, їх не буде. Пропозиція Лубківського і Чорновола є пропозицією нормальною. Пам'ятний прапор завоював таке право. Він стояв там на смерть разом з танком і він стоятиме тут».

Із залу:

«Національний прапор просимо внести!»

Голова:

«Я прошу, нехай внесуть, будь ласка. І тепер, я думаю, у нас є всі підстави завершити роботу нашої сесії на цьому».

Народні депутати вносять два національних українських прапори. Той, який був на танку, що захищав Верховну Раду Росії, передають Голові Верховної Ради. Л. Кравчук встановлює його. Другим, великим блакитно-жовтим полотнищем, обгортають стіл президії. Звучать тривалі оплески. Група депутатів з піснею «Ще не вмерла Україна» залишає зал засідання. Позачергова сесія парламенту України завершує свою роботу.

(Із стенограми позачергової сесії Верховної Ради України 24 серпня 1991 року)

Віктор БРАНИЦЬКИЙ, «Голос України»

Житник віддає перевагу Києву...

Хокей. Минулих вихідних київський «Сокіл» провів товариські зустрічі з челябінським «Трактором». Уральці завжди були в еліті російського хокею. Ще за радянських часів суперечки між киянами і челябінцями, як кажуть, мали гострий і принциповий характер. Але цього разу перевага була на боці гостей — 6:2 і 3:3.

Хоча в другому поєдинку українці були близькі до реваншу. Але слід врахувати те, що російська команда вже півтора місяця тренувалася на льоду і зіграла шість контрольних зустрічей. Тепер хокеїсти з Уралу збираються помірятися силами з чеськими клубами. І дорогою на береги Влтави зупинилися в Києві, щоб перепочити і провести час із користю.

«Сокіл» оце лише нещодавно розпочав льодові заняття і ні з ким ще не зустрічався. Гадаю, не треба пояснювати, на чийому боці перевага на цей час. Утім, не слід робити серйозні висновки з товариських матчів. Їх і влаштовують для того, щоб перевірити новачків, спробувати різні варіанти комбінацій, застосувати тактичні новинки. Зрештою, набувати ігрової практики. Всього цього в «Сокола» було вдосталь.

Задоволені були й гості.

— Ми дуже вдячні київським приятелям за те, що відгукнулися на нашу пропозицію, прийняли у вашому чудовому місті, — сказав наставник уральців Сергій Григоркін, — і зголосилися пограти. Наші клуби, як і нас із Олександром Сеукандом — головним тренером «Сокола», пов'язує давня дружба. З Олександром Юрійовичем 17 років тому ми закінчили Вищу школу тренерів у Москві. Гадаю, наші контакти триватимуть і в майбутньому. Принаймні будемо лише раді таким побаченням...

А тепер київські хокеїсти старанно готуються до першого офіційного змагання в новому сезоні — міжнародного турніру, приуроченого до дня нашого національного свята. Він стартує у столиці України післязавтра і має назву «Кубок незалежності».

Пропонуємо вашій увазі календар ігор (поєдинки відбуватимуться в палаці «Сокіл», вул. Мельникова, 46):

24 серпня. Понеділок. **«Сокіл» (Київ) — збірна Польщі (початок о 14.00),** «Крилья Советов» **(Москва) — «Тівалі» (Мінськ) — 18.00.**

25 серпня. Вівторок. Збірна Польщі — «Крилья Советов» (14.00), **«Сокіл» — «Тівалі» (18.00).**

26 серпня. Середа — день відпочинку.

27 серпня. Четвер. Збірна Польщі — «Тівалі» (13.00), **«Сокіл» — «Крилья Советов» (17.00).**

До речі, у складі киян у першому матчі проти поляків гратиме наш знаменитий земляк, олімпійський чемпіон, захисник клубу НХЛ «Баффало сейбрз» Олексій Житник. У нього нині відпустка, яку він проводить у рідному місті, тренуючись разом із «Соколом».

Олексія запрошували до столиці Росії, щоб узяв участь у турнірі «Кубок «Спартака» у складі команди російських легіонерів, які грають у НХЛ. Але Житник обрав Київ, турнір «Кубок незалежності».

— Цікаво, які зміни сталися в складі «Сокола»? — запитав Олександра Сеуканда.

— Дехто від нас пішов, — сказав він. — Насамперед це досвідчені ветерани Валентин Олецький і Андрій Овчинников. Подався за океан шукати щастя захисник Юрій Лясковський. Багато гомоніли, що наш колектив нібито залишать найрезультативніші нападаючі Східно-Європейської хокейної ліги (СЄХЛ), чемпіоном якої є «Сокіл», Дмитро Марковський та Олександр Зіневич. Але насправді то були порожні розмови. Ударний дует — у складі найсильнішого клубу України. А тим часом триває тенденція повернення додому молодих хокеїстів з-за кордону. Два роки перебував у російському клубі «Торпедо» (Ярославль) здібний нападаючий, гравець юніорської збірної України, 19-річний Олександр Яковенко (до речі, він закинув свою шайбу у матчі з «Трактором»). І от він знову вдома. Шкода, що багато наших хлопчиків прибувають до рідного міста не в найкращому психологічному стані. Що ж, мусимо допомагати їм.

— Якщо порівняти «Сокіл» у минулому сезоні, коли він виграв усе, що міг, і теперішній, то якому віддали б перевагу?

— Це дуже складне запитання, бо ще не розпочався новий сезон. Однак скажу, що в нас дуже сильний напад. А це дуже подобається вболівальникам.

— А які у вас стосунки з вашою дочірньою командою «Беркут-ППО»?

— Стосунки нормальні. Але цей колектив — уже не наш фарм-клуб, а самостійна бойова одиниця, яку очолює тренер, наш колишній нападаючий, Олександр Куликов. Між іншим, «Беркут-ППО» на утримання взяв «Інтергаз» — солідна і заможна організація. Це — дуже приємна новина. Інтергазівці збираються створити в Києві сильний колектив — альтернативний «Соколові». А що буде з випускниками нашої ДЮСШ? У зв'язку з цим скажу, що маємо велику підтримку з боку профспілок. Це дає змогу організувати ще одну команду — «Сокіл-2», до якої і ввійде найперспективніша молодь. Постараємося створити для неї найкомфортніші умови: забезпечимо достатньою кількістю тренувальних годин на льоду, якісною екіпіровкою та інвентарем, відповідним харчуванням. Щоб таланти не залишали Україну. Ця команда, якщо все вийде, як ми плануємо, після нового року приєднається до другого етапу чемпіонату СЄХЛ. Перша п'ятірка тоді вестиме боротьбу за медалі. А до решти команд приєднаються ще по одному клубу з Білорусі, Латвії, литовський колектив і наші молоді хокеїсти...

Президент ХК «Сокіл» Сергій Старицький поділився кількома новинами. Стало відомо, що до драфту НХЛ потрапив юний гравець «Сокола» Максим Лінник, а 23-річний захисник, вихованець школи соколят Сергій Климентьєв підписав контракт із клубом НХЛ «Філадельфія флайєрс». До речі, протягом певного часу Сергій перебував у Києві і готувався у тренувальному таборі «Сокола»...

На знімку: найкращий бомбардир чемпіонату СЄХЛ Дмитро Марковський.

Фото Олександра ЗАДИРАКИ.

ОГОЛОШЕННЯ

Затверджено загальними зборами акціонерів АТ «Автрамат», протокол № 7 від 25 лютого 1998 р.

Інформація про додаткову емісію акцій відкритого акціонерного товариства «АВТРАМАТ»

А. Характеристика емітента

1. Повне найменування	Відкрите акціонерне товариство «АВТРАМАТ»,
2. Місцезнаходження, телефон, факс	30830, м. Харків, Салтівське шосе, 43. Тел. 26-02-63, факс 26-08-78
3. Дата заснування:	ВАТ «Автрамат» було створене шляхом реорганізації ЗАТ «Автрамат» 17.07.98 р.
4. Предмет діяльності	Виробництво запчастин (поршнів) для автомобільної техніки вантажного та легкового парку, тракторів. Ремонт насосного та компресорного обладнання. Кооперація з випуску оснастки та запчастин для двигунів автотракторної техніки.
5. Відомості про статутний фонд (загальний обсяг, фактично сплачений статутний фонд)	5 600 000 (п'ять мільйонів шістсот тисяч) гривень — загальний обсяг 5 600 000 (п'ять мільйонів шістсот тисяч) гривень — фактично сплачений.
6. Чисельність службовців (станом на перше число поточного кварталу)	1 921 чол.
7. Чисельність акціонерів (станом на перше число поточного кварталу)	2 183 чол.

Б. Баланс

1. Баланс (тис. грн.)

Актив	Код рядка	на 01.01.97	на 01.01.98	на 01.07.98
1	2	3		4
I Основні засоби та інші позаоборотні активи				
Основні засоби:				
залишкова вартість	010	44865,8	46099,8	46982,6
знос (02)	011	33468,2	35048,8	36679,5
первісна вартість (01)	012	78334,0	81148,6	83662,1
Нематеріальні активи:				
залишкова вартість	020	73,4	72,0	134,3
знос (02)	021	23,0	43,8	55,8
первісна вартість (04)	022	96,4	115,8	190,1
Незавершені капітальні вкладення (33,35,61)	030	14888,9	12658,0	13137,5
Устаткування (07)	035	372,9	354,5	833,6
Довгострокові фінансові вкладення (58)	040	361,9	531,9	638,6
Майно в оренді (11)	050			554,1
Інші позаоборотні активи	060			
Усього по розділу I	**070**	**60562,9**	**59716,2**	**62280,7**
II. Запаси і витрати				
Виробничі запаси (05,06,08,10)	080	3627,4	3117,5	3025,9
Тварини на вирощуванні і відгодівлі (09)	090		2,1	2,1
Малоцінні і швидкозношувані предмети:				
залишкова вартість	100	559,1	721,1	718,1
знос (13)	101	430,1	898,4	1103,3
первісна вартість (12)	102	989,2	1619,5	1821,4
Незавершене виробництво (03,20,21,23,29, 30,36,43,44)	110	2813,8	2042,4	1546,4
Витрати майбутніх періодів (31)	120			2,0
Готова продукція (40)	130	2425,3	3502,1	3884,8
Товари:				
купівельна вартість (41)	140	459,2	648,0	897,9
товарні надбавки (42)	141	5,7		
продажна вартість (41)	142	464,9	648,0	897,9
Усього по розділу II	**150**	**9885,4**	**10033,6**	**10077,2**
III. Грошові кошти, розрахунки та інші активи				
Товари, відвантажені, не оплачені в строк (45)	160	1845,7		
Розрахуки з дебіторами:				
за товари, роботи і послуги, строк сплати яких не настав (62,76)	170			1521,7
за товари, роботи і послуги, не сплачені в строк (62,76)	180	491,0	1636,2	2222,0
по векселях одержаних (59)	190			
з податкових розрахунків (67)	195		628,6	429,5
з бюджетом (68)	200	39,8	1379,3	629,9
з персоналом за іншими операціями (73)	210			
по авансах виданих (61)	220			
з учасниками (75)	225			
з дочірніми підприємствами (78)	230			
з іншими дебіторами (63,70,71, 72,73,76,84)	240	1551,8	2913,4	1886,2
Короткострокові фінансові вкладення (інвестиції) (58)	250			
грошові кошти:				
каса (50)	260	1,1	0,1	0,2
розрахункові рахунки (51)	270	4,5	15,1	14,8
валютні рахунки (52)	280	129,6	156,9	129,6
інші грошові кошти (54,55,56)	290	0,3	0,2	1,0
Використання позикових коштів (82)	300			
інші оборотні активи	310	43,5	8,8	7,7
Усього по розділу III	**320**	**4107,3**	**6738,6**	**6842,6**
Баланс (сума рядків 070,150,320)	**330**	**74555,6**	**76488,4**	**79200,5**

Пасив	Код рядка	на 01.01.97	на 01.01.98	на 01.07.98
I. Джерела власних та прирівняних до них коштів				
Статутний фонд (капітал) (85)	400	5600,0	5600,0	5600,0
Додатковий капітал (88)	405	55904,6	52940,4	54457,0
Резервний фонд (88)	410	400,0	1400,0	1500,0
Фінансування капітальних вкладень (93,94)	420	2404,8	1812,4	1812,4
Розрахунки за майно (76)	425			
Спеціальні фонди і цільове фінансування (87,88,96)	430	1917,6	4512,2	4866,1
Амортизаційний фонд на повне відновлення (86)	440	456,2		
Відстрочена податкова заборгованість (95)	450		304,8	287,3
Доходи майбутніх періодів (83)	455			
Резерв наступних витрат і платежів (89)	460			
Реструктуризований борг (60)	465			
Нерозподілений прибуток минулих років (98)	470			
Заборгованість за майно в оренді (99)	475			
Прибуток:				
нерозподілений звітного року (80)	480			1000,0
використаний у звітному році (81)	481		7530,0	3804,6
звітного року (80)	482		7530,0	4804,6
Збитки:				
минулих років (98)	485			
звітного року (80)	490			
Усього по розділу I	**495**	**66683,2**	**66569,8**	**69522,8**
II. Довгострокові пасиви				
Кредити банків (92)	500			
Позикові кошти (95)	510			
Інші довгострокові пасиви	520			
Усього по розділу II	**530**			
III. Розрахунки та інші короткострокові пасиви				
Кредити банків (90)	600	956,5	1880,0	3084,9
Позикові кошти (95)	610			
Кредити та позики, що не погашені в строк	620			
Розрахунки з кредиторами:				
за товари, роботи і послуги, строк сплати яких не настав (60,76)	630	128,1		2037,0
за товари, роботи і послуги, не сплачені в строк (60,76)	640	422,8	2127,5	587,5
по векселях виданих (66)	650	182,7		
по авансах				

одержаних (61)	660	48,1	60,5	286,9
з податкових розрахунків (67)	665		239,2	223,4
з бюджетом (68)	670	594,3	478,3	567,8
по позабюджетних платежах (65)	680	597,3	600,9	760,7
по страхуванню (69)	690	524,3	172,0	271,2
по оплаті праці (70)	700	505,2	486,1	579,9
з дочірніми підприємствами (78)	710			
з учасниками (75)	715			2,8
з іншими кредиторами (71,76)	720	3908,0	3838,2	1243,7
Позики для працівників (97)	730		35,9	31,9
Інші короткострокові пасиви 740	740	5,1		
Усього по розділу III	**750**	**7872,4**	**9918,6**	**9677,7**
Баланс (сума рядків 495,530,750)	**760**	**74555,6**	**76488,4**	**79200,5**

Довідки

Найменування показника	**Код рядка**	**Залишки**		
		на 01.01.97	на 01.01.98	на 01.07.98
1	2	3	4	5
Використано на фінансування капітальних і фінансових вкладень (інвестиції)				
амортизація основних засобів	900		2515,9	2149,9
амортизація нематеріальних активів прибуток, що спрямовується на розвиток і вдосконалення виробництва та соціальної сфери	905			
	910	57,1	609,7	1251,2
бюджетні та позабюджетні кошти	920			
інші залучені кошти	930			
Усього (рядки 900—930)	940	57,1	3125,6	3401,1
Рух грошових коштів: гривень — усього	945	5,9	15,4	16,0
з них у зв'язку з виробництвом і продажем продукції	946			
іноземної валюти — всього	950	129,6	156,9	129,6
з них у зв'язку з виробництвом і продажем продукції	951			
Внутрішня заборгованість: дебіторська (рядки 160—240 форма № 1)	960	3892,3	6557,5	6689,3
кредиторська (рядки 630—720 ф № 1)	970	6909,8	8002,7	6560,9
Фінансова допомога на зворотній основі, строк повернення якої минув	980			
Товарний кредит	985			
Бюджетна позичка на закупівлю с/г продукції, строк повернення якої минув	990			
Аванси за рахунок бюджетної позички, строк повернення яких минув	995			

Звіт про фінансові результати (тис. грн.)

I. Фінансові результати

Найменування показника	Код рядка	Прибутки			Збитки		
		на 01.01.97	на 01.01.98	на 01.07.98	на 01.01.97	на 01.01.98	на 01.07.98
1	2	3	4	5	6	7	8
Виручка від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	010	48673,9	49207,1	28949,0			
Державне регулювання цін	011						
Податок на додану вартість	015				8053,4	8158,4	4806,0
Акцизний збір	020						
	025						
	030						
Витрати на виробництво реалізованої родукції (робіт, послуг)	040				31705,4	35016,6	19898,0
Комерційні витрати	045					26,2	17,0
Результат від реалізації	050	8915,1	6006,0	4228,0			
Інші операційні доходи і витрати	060	888,2	770,7	504,0			
Доходи від володіння корпоративними правами	070	855,6	185,3	16,0			
Відсотки до одержання	080	10658,9					
Інші позареалізаційні доходи і витрати	085		582,6	64,0		14,6	7,0
Усього прибутків і збитків	090		7544,6	4812,0		14,6	7,0
Балансовий прибуток або збиток	100	10658,9	7530,0	4805,0			
Податок на прибуток	105					2858,6	839,0
Інше використання прибутку	110					4671,4	2965,0
Нерозподілений прибуток (непокриті збитки) звітного року	120			1000,0			

II. Використання прибутку

Найменування напрямів	Код рядка	на 01.01.1998	на 01.07.98
1	2	3	4
Платежі до бюджету	200	2999,3	940,0
Відрахування в резервний (страховий) фонд	210	1000,0	100,0
Використано на:			
збільшення статутного фонду	215		
виробничий розвиток	220	832,7	539,0
соціальний розвиток	230	1401,2	1167,0
заохочування	240	337,8	307,0
дивіденди	245	286,1	200,0
вилучення виручки	250		
поповнення оборотних коштів	255		
інші цілі	260	672,9	552,0

III. Витрати на виробництво (витрати обігу)

Найменування показника	Код рядка	Сума	
		на 01.01.98	на 01.07.98
1	2	3	4
Матеріальні затрати	300	23305,6	13265,0
Витрати на оплату праці	310	4636,3	2422,0
Відрахування на соціальні заходи	320	2230,6	1136,0
Амортизація	330	2414,2	1120,0
Інші витрати	340	2017,2	2212,0
Разом	350	34603,9	20155,0
Фактичні обсяги виробництва продукції (робіт, послуг)	360	41104,6	24716,0

IV. Розшифровка окремих прибутків і збитків

Найменування показника	Код рядка	Прибутки		Збитки	
		на 01.01.98	на 01.07.98	на 01.01.98	на 01.07.98
1	2	3	4	5	6
Прибутки (збитки) минулих років	400	21,1	44,0		
Штрафи, пені, неустойки	410				
Фінансові результати від: надзвичайних ситуацій	420				
списання заборгованості, термін позовної давності якої минув	430	7,2	12,0		
завищення цін і тарифів	440				
списання заборгованості з платежів	450	261,1			
зміни курсу іноземних валют	460	1,2	1,0	1,3	
ліквідації основних засобів	465	1,2			
спільної діяльності	470				
продажу основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей	480	227,3			
реалізації цінних паперів	490				
здавання окремого майна в оренду	495	517,8	368,0		
купівлі і продажу іноземної валюти	500	2,3			
	510				

V. Платежів до бюджету

Найменування показника	Код рядка	Належить за розрахунком		Фактично внесено	
		на 01.01.98	на 01.07.98	на 01.01.98	на 01.07.98
Акцизний збір	600				
Податок на додану вартість	610	4318,8	2334,0	4113,8	2355,0
Фонд ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи	620	581,2	299,0	942,2	197,0
Рентні платежі	630				
Ресурсні платежі	640	161,2	104,0	74,2	267,0
Інші податки і платежі	650	3842,1	1368,0	5228,6	447,0

В. Дані про членів виконавчого органу, голову ради товариства, голову ревізійної комісії та головного бухгалтера

Куцин Микола Андрійович — голова ради, 1939 р. народження, освіта вища, академік, професор, доктор економічних наук, виробничий стаж — 43 роки, стаж роботи на даній посаді — 6 років.
Жадан Василь Федорович — голова правління —генеральний директор, заслужений машинобудівник, 1938 р. народження, освіта вища, інженер-механік, виробничий стаж — 41 рік, стаж роботи на даній посаді — 6 років.
Касінов Віталій Іванович — зам. голови правління —технічний директор, 1953 р. народження, освіта вища, кандидат економічних наук, інженер-механік, виробничий стаж — 27 років, стаж роботи на даній посаді — 6 років.
Іщенко Віктор Іванович — зам. голови правління —комерційний директор, 1950р. народження, освіта вища, інженер-електромеханік, виробничий стаж — 30 років, стаж роботи на даній посаді — 5 років.
Мороз Ігор Васильович — зам. голови правління —директор по економіці та фінансам, 1967 р. народження, освіта вища, член-кореспондент АЕН України, доцент, кандидат економічних наук, виробничий стаж — 13 років, стаж роботи на даній посаді — 4 роки.
Ємельянов Геннадій Вікторович — зам. голови правління — головний бухгалтер, 1962 р. народження, освіта вища, економіст, виробничий стаж — 17 років, стаж роботи на даній посаді — 4 роки.
Мікулов Сергій Володимирович — голова ревізійної комісії — начальник служби внутрішнього аудита, 1969 р. народження, освіта вища, інженер-системотехнік, виробничий стаж — 13 років; стаж роботи на даній посаді — 1 рік.
Ємельянов Геннадій Вікторович — головний бухгалтер, 1962 р. народження, освіта вища, економіст, виробничий стаж — 17 років, стаж роботи на даній посаді — 4 роки.

Г. Можливі фактори ризику в діловій діяльності емітента

Неплатоспроможність споживачів.
Залежність від коливань курсу іноземних валют при виконанні договорів із закордонними партнерами. Інших факторів ризику у емітента немає.

Д. Опис ділової діяльності емітента

№ п/п Види робіт	Обсяг на 01.01.97		на 01.01.98		на 01.07.98	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
1. Виробництво	43141,3		41097,6		24715,5	
2. Реалізація	40620,5		41048,7		241473,1	
3. Наукові дослідження	не було		не було		не було	
4. Інвестиції	361,9	100	531,9	100	638,6	100
Фірма «Силікат»	278,3	76,9	278,3	52,32	278,3	43,6
ВАТ «Електромаш»	—	—	145,0	27,26	145,0	22,7
Фірма «Дисконт»	41,9	11,58	41,9	7,88	41,9	6,6
Інші	41,7	11,52	66,7	12,54	173,4	27,1

Е. Дані про емісію цінних паперів

1. Дата і номер рішення про емісію акцій	25.02.98 року, протокол № 7
2. Найменування органу, який прийняв рішення	Загальні збори акціонерів АО «Автрамат»
3. Загальна номінальна вартість акцій, на які планується здійснити підписку	4 400 000 (чотири мільйони чотириста тисяч) гривень
4. Мета використання фінансових ресурсів, залучених від емісії (конкретні обсяги та напрями використання).	Розширення номенклатури виробництва: Організація виробництва двигунів внутрішнього згоряння — 2 500 000 (два мільйони п'ятсот тисяч) гривень, реконструкція ливарного виробництва — 1 900 000 (один мільйон дев'ятсот тисяч) гривень.
5. Кількість акцій по типах і категоріях	110 000 штук, прості іменні
6. Форма випуску акцій	Документарна
7. Перелік засновників, із зазначенням кількості, типу і категорій акцій	Фізичні особи — 115215 простих іменних акцій. Юридична особа ХК «АКАНТІ» — 24785 простих іменних акцій
8. Права власників простих іменних акцій	Акціонер має право розпоряджатися своїми акціями згідно з чинним законодавством (продавати, дарувати, заставляти, обмінювати на акції інших підприємств)
9. Номінальна вартість акцій	40 (сорок) гривень
10. Серії та порядкові номери акцій	«ААА» з № 000001 по № 110000 оплачені акції)
11. Адреса місця, дати початку та припинення підписки на акції	310830, м. Харків, Салтівське шосе, 43, з 7.09.98 р. по 30.12.98 р.
12. Запланований курс продажу акцій	По курсовій вартості акцій, але не нижче номінальної вартості акції.
13. Відомості щодо ринкової вартості акцій при додатковій емісії	Відомостями щодо ринкової вартості акцій при додатковій емісії на біржах, позабіржових торговельно-інформаційних системах та позабіржовому ринку емітент не володіє.
14. Докладний опис порядку підписки на акції та їх оплати	Особи, які бажають придбати акції, повинні подати заяви в раду ВАТ «Автрамат» із зазначенням суми підписки для укладення договору купівлі-продажу за адресою: 310830, м. Харків, Салтівське шосе,43 і внести не менше 30 % від суми підписки, після чого ВАТ «Автрамат» видає їм письмове зобов'язання про продаж відповідної кількості акцій. Письмове зобов'язання є підтвердженням підписки. До закінчення строку підписки на акції особи, які підписалися, повинні внести на рахунок ВАТ «Автрамат» залишок суми (70 %). Оплата акцій здійснюється за рахунок джерел, передбачених ст. 13 Закону України «Про господарські товариства». У разі оплати акцій грошовими коштами кошти вносяться на розрахунковий рахунок ВАТ «Автрамат» (код ЕДРПОУ 00236027 рах.№ 26004301740009 в АК ПІБ «АВТРАМАТ», МФО 351306).
15. Найменування тоговця цінними паперами	Послугами товця цінними паперами не користуємося.
16. Дії, що проводяться в разі перевищення (недосягнення) рівня запланованої підписки на акції, або дострокового її закінчення.	1. В разі, якщо підписка достроково досягне запланованого рівня, підписка припиняється. 2. Перевищення підписки на акції не планується. 3. В разі недосягнення рівня запланованої підписки, загальні збори акціонерів приймають рішення щодо затвердження результатів підписки.
17. Термін, порядок та адреси місць виплати дивідендів за підсумками року, здійснення операцій і депонування.	Дивіденди по акціях виплачуються після закінчення фінансового року в розмірі, визначеному загальними зборами акціонерів один раз на рік в строк з 1.03 до 1.07. року, наступного за звітним. Місце виплати дивідендів:для акціонерів — фізичних осіб — каса товариства; для інших акціонерів — юридичних осіб — шляхом перерахування коштів на розрахунковий рахунок такої особи у банківській установі. Депонування доходів здійснюється на відповідних рахунках у АК ПІБ «Автрамат» за адресою: 310830, м. Харків, Салтівське шосе, 43, згідно з чинним законодавством.

Є. Перелік і результати попередніх емісій цінних паперів

Акції першої емісії — прості іменні 54 340 000 штук номінальною вартістю 1 000 (тисяча) карбованців. Свідоцтво про реєстрацію цінних паперів № 14 від 10.12.92 р. видане Харківським обласним фінансовим управлінням. Свідоцтво втратило чинність.
Акції другої емісії — прості іменні 140 000 штук номінальною вартістю 4 000 000 (чотири мільйони) карбованців. Свідоцтво про реєстрацію цінних паперів № 251/П/І/65р. від 14.12.1995 р., видане Харківським обласним фінансовим управлінням. Свідоцтво втратило чинність.
Акції третьої емісії — прості іменні 140 000 номінальною вартістю 40 (сорок) гривень.
Свідоцтво про реєстрацію цінних паперів № 396/1/98 від 20 липня 1998 р., видане державною комісією з цінних паперів та фондового ринку. Третя емісія проведена ВАТ «Автрамат» шляхом реорганізації закритого акціонерного товариства у відкрите.

Ж. Кількість акцій, що є у власності членів виконавчого органу, та перелік осіб, частки яких у статутному фонді перевищують 5 %.

1. У власності членів виконавчого органу є 716 акцій, частка в статутному фонді — 0,51 %.

В тому числі:	Кількість акцій, (шт.)	Частка в статутному фонді, (%)
Жадан Василь Федорович — голова правління — генеральний директор	358	0,26
Заступники голови правління: Касінов Віталій Іванович — технічний директор	200	0,14
Іщенко Віктор Іванович — комерційний директор	85	0,06
Мороз Ігор Васильович — директор з економіки та фінансів	40	0,03
Ємельянов Геннадій Вікторович — головний бухгалтер	33	0,02

2. Особи з частками статутного фонду, що перевищують 5 %:
1. ТОВ ХК «АКАНТІ» — 24785 штук (17,7 %)
2. Куцин М. А. — 7823 штук (5,6 %)

З. Відомості про реєстратора

ХФ КБ «Приватбанк». Дозвіл ДКЦПіФР № 1 від 13.07.96 р.

Контактний телефон: 26-02-63

Голова правління В. Ф. ЖАДАН

Аудитор: ТОВ АФ «СКАРБНИК», ліцензія № 001185 видана рішенням Аудиторської палати України № 1166 від 06.12.1995 р.

Директор Т. П. БОЙКО

ДАЛІ будуть нові покоління. Малеча, мабуть, уже й не розумітиме, що інакше й бути не може — тільки незалежність, тільки своя рідна Вітчизна, Україна, сильна й красива! Що для цього потрібно, читайте у цій добірці наших інтерв`ю. Наші діти таки мають рацію!

Стасик Шевченко, 12 років:

А гроші я у шафі нашій бачив

— Ти знаєш, яке свято Україна буде святкувати 24 серпня?

— Здається, День Києва.

— А про День незалежності ти нічого не чув?

— Нам щось у школі говорили. Верховна Рада прийняла Універсал і День незалежності.

— А коли це сталося?

— Після революції. На вихідних.

— А що було потім?

— Потім Україна стала незалежною. І Київ став її столицею. А до цього була Москва.

— Хто очолює Верховну Раду?

— Спікер, так нам казала вчителька англійської. Це той, хто багато говорить.

— А як його ім'я?

— Який день ти маєш на увазі?

— ???

— Кожен день спікер різний. Наприклад, колись була, що дуже багато балакала... Її ще називають казковою назвою. Конотопська відьма — це мій дід так каже. А потім він мені говорив, що Верховна Рада дуже схожа на казку, бо там є ще Кощій Безсмертний.

— А як ти вважаєш, незалежність покращила життя?

— Мама казала, що раніше було краще, бо можна було з книжки брати гроші. А мені здається, що краще зараз, бо з'явилися комп'ютери і приставки — раніше їх не було. А гроші я у шафі нашій бачив, можна і звідти взяти.

— А кого б ти хотів бачити Президентом незалежної України?

— Шварценеггера. Він сильний і завжди перемагає. Я йому буду допомагати.

— А ти почуваєш себе незалежним?

— По-різному. Коли я гуляю з друзями, то почуваю. А коли я вдома чи в школі, я не завжди можу робити те, що мені подобається. А взагалі, я хочу мандрувати на мотоциклі. Тоді я б відчував себе незалежним.

«Незалежно. Двері зачиняються»

У цієї дуже серйозної людини ще ніколи в житті не брали інтерв'ю. Даша ОСАДЧА народилась, коли Україна вже була незалежною, тому про те, що було до того, має доволі туманне уявлення. Зараз їй шість років і вона готується піти до школи. Вважає себе достатньо дорослою людиною і тому без сором'язливості розмірковує на дуже дорослі теми.

— Дашо, ти знаєш, що таке незалежність?

— Знаю. Я в метро чула: «Незалежно. Двері зачиняються...»

(Після цієї відповіді батьки в двох словах пояснили Даші, що таке незалежність, і розмова продовжилась.)

— Країни захотіли жити окремо. Чому?

— Тому, що могла розпочатися війна. Всі розмовляли різними мовами і не розуміли одне одного. (Репліка батьків: «Якраз усі розмовляли однією — російською. А столиця була не в Києві, а в Москві». Далі відбувся короткий екскурс в історію.)

— Ну от. Тепер ви мені все пояснили. Тоді, звичайно, краще, що ми відокремилися. А то було образливо...

— А якби ти була президентом Росії, що б ти зробила?

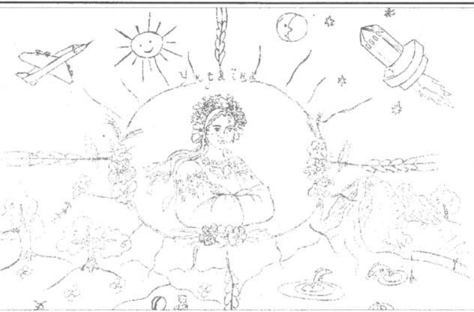
— Єльциним?.. Я б з'єднала ті п'ятнадцять республік і ще п'ятнадцять, щоб була одна велика країна.

— А якби президентом США?

— Клінтоном?.. Я б їх роз'єднала і приєднала Україну до іншої великої країни. (Репліка батьків: «Саме цим вони й займаються».)

— А чому ти хочеш обов'язково когось до когось приєднати? Ти мрієш, щоб земна куля була однією великою країною? Так? Чому?

— Тому що так веселіше. Сів на автобус, проїхав пару зупинок і — в іншій країні...

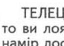

Олена ОНИКІЄНКО. 15 років

Астрологічний прогноз на 24—30 серпня

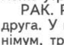
ОВЕН. Нині закладається певний ритм у роботі, стабільний режим і доход. Той рівень, якого ви досягнете, збережеться, як мінімум, на три місяці. У вас будуть пристойні гроші, братимете участь у великому проекті, що допоможе розв'язати важливі проблеми.

ТЕЛЕЦЬ. З вами не завжди буде легко спілкуватися — то ви лояльні, то недоступні. У любовних справах маєте намір досягти визначеності й зберегти таке становище на тривалий час. Зв'язок і почуття, що виникнуть на цьому тижні, будуть тривалими і приведуть до кардинальної зміни.

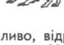
БЛИЗНЯТА. Будете задоволені собою, тому поки що не складатимете нових планів. Це тиждень підбиття підсумків. Нині важливо зберегти рівновагу та утримати зайняті позиції. Те, чого досягнете в особистому плані, збережеться надовго. Якщо ви від'їжджаєте, то добре приживетеся на новому місці. Але ваш попередній дім також може утримувати вас.

РАК. Розірвете невигідні зв'язки і матимете надійного друга. У вас з'явиться мета і будете під її владою, як мінімум, три місяці. Зумієте отримати вигідну пропозицію. Якщо ведете важливі переговори, найбільш вдало питання вирішиться у понеділок, вівторок і п'ятницю.

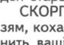
ЛЕВ. Ваше життя увійде у звичну колію. З кожним днем ви ставатимете більш сильними й стійкими. Отримаєте відчутні результати. Можете обійняти вищу посаду.

ДІВА. Ламатимете й будуватимете одночасно заради довгострокової перспективи. Можливо, відразу не відчуєте, що можете твердо стояти на ногах. Мабуть, матимете чудовий варіант в іншому місті. Далека поїздка буде дуже вигідною, а майбутній партнер — надійним.

ТЕРЕЗИ. Можлива зміна оточення, розлучення з другом або тимчасова відсутність чоловіка. Будете налаштовані на завершення деяких грошових відносин: закриєте борг, кредит, одержите соціальну й партнерську допомогу. Визначеність у справах настане у разі втручання людей старшого віку.

СКОРПІОН. Відчуєте, що ви потрібні колективу, друзям, коханому. Відновите старі зв'язки. Цей тиждень зміцнить ваші подружні і ділові стосунки. Зустрінете «рідну душу». Не виключено, що вас оберуть керівником групи.

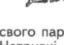
СТРІЛЕЦЬ. Цей тиждень свідчитиме про вашу кваліфікацію і одночасно вкаже на явні прогалини і помилки. Буде більше відповідальності. У неділю ви відчуєте, що готові досягти більшого, використовуючи і набуті навички.

КОЗЕРІГ. Не ризикуйте в четвер і п'ятницю — втратите більше, ніж придбаєте. У вівторок і суботу прийдуть довгоочікувана звістка і гроші. Стосунки з коханою людиною стануть сталішими, набудуть офіційності і перспективи.

ВОДОЛІЙ. У партнера намічається кардинальна зміна в житті. Можливо, ви не зможете впливати на нього так, як раніше. Судова справа завершиться завдяки допомозі відповідальної особи.

РИБИ. Все, що ви зробите на роботі і для свого партнера, остаточно сформується і набуде сталості. Нетривкі стосунки можуть стати тривалими. Це час для відновлення зв`язків, вступу в шлюб і важливого договору.

Тоді я себе почував би належним...

— Ти знаєш, коли святкується День незалежності?

— Так, щороку перед Новим роком, на день Миколая.

— А коли її проголосили?

— У суботу.

— А що значить, потвоєму, незалежність, самостійність?

— Це коли я ходжу до школи, коли схочу. І граю в комп'ютерні ігри. Це коли у мене купа грошей, я не буду залежати від батьків. Тоді я куплю шубку (її дуже хоче мама) і «Мерседес» для тата. А собі я куплю найбільший «Лего» — мені його завжди дарують на Миколая.

— А самостійність для країни в цілому?

— Це коли всі діти не ходять до школи, а сидять удома, грають в комп'ютери і «Лего».

— А ти знаєш, хто проголосив незалежність?

— Президент.

— А як його звати?

— Кучмагор, це я чув по радіо, коли ми відпочивали у Маріуполі. Але у Києві він Кучма.

— А про Верховну Раду ти чув?

— Так. Недавно були вибори, я з мамою ходив.

— І яких ти знаєш депутатів?

— Ренегата і Дункан Маклауд.

— ???

— Ренегат завжди шукає справедливості. Він всюди.

— А про Олександра Мороза ти чув?

— Так, звичайно. Він і цей рік до нас на ялинку приходив.

— Хто Голова Верховної Ради?

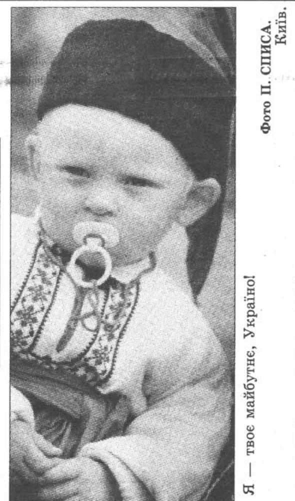
— Вау! Як це у Ради може бути голова? Вона що, жива?

— А як для тебе проходять національні свята, такі, як День незалежності?

— Ми завжди гуляємо по Хрещатику. Свято — це коли вдягають різнокольорові вуха, носики і антенки, а увечері пускають салют. А вдень по вулицях продають багато різних тістечок. Але мама не завжди мені їх купляє... І, можливо, якби їх роздавали безкоштовно, тоді я себе почував би належним. Ти, здається, так казала?

Олексій МИШКО, 7 років (мал.).

Фото з конверта

Я — твоє майбутнє, Україно!

Фото П. СПИСА. Київ.

Голос України

Засновник — Верховна Рада України.

252019, м. Київ-19, вул. М. Грушевського, 5.
Газета виходить з 1 січня 1991 року.

Головний редактор С. ПРАВДЕНКО.
Редколегія: О. БІЛИК (заст. головного редактора), Л. БРОВЧЕНКО (заст. головного редактора), А. ГОРЛОВ (перший заст. головного редактора), В. ЖЕЖЕРА, В. КРАСНОДЕМСЬКИЙ, С. ПИСАРЕНКО, А. СОЛОНСЬКИЙ, В. СУДДЯ (заст. головного редактора).

Адреса редакції: 252047, Київ-47, вул. Нестерова, 4.

ТЕЛЕФОНИ: для довідок — 441-88-23; телефакс—224-72-54; відділ реклами — 441-89-34, 441-89-44. телефакс — 449-85-62
E-mail: sekret@golos.relc.com

◊ За зміст та достовірність інформації у рекламних публікаціях відповідальність несе рекламодавець.
◊ Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій.
◊ За точність викладених фактів відповідальність несе автор.
◊ Рукописів не повертаємо.
◊ Листування з читачами — тільки на сторінках газети.

Наступний номер газети «Голос України» вийде 26 серпня ц.р.

Свідоцтво про реєстрацію періодичного друкованого видання — КВ № 1 від 26.05.1994 р.

Газета виходить 5 разів на тиждень (крім неділі й понеділка) українською і російською мовами. Індекс 60955. Тираж 198704.

Комбінат друку видавництва «Преса України». 252047, Київ-47, проспект Перемоги, 50
Зам. 0311161.
1 2 3 4 5 6 7 8 9 0